

ÂŞIK ŞİİRİNDE SİCİLLEME

DR. DOĞAN KAYA

**ÂŞIK EDEBİYATI ŞİİR
ŞEKİLLERİNDEN
SİCİLLEME**

Dr. Doğan KAYA

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	6
GİRİŞ	7
METİNLER	16
A. TEK BENT OLAN SİCİLLEMELER	16
Altınay	17
Ozan Bindebir	19
Daimî	21
Derdiment	23
Cemal Divanî	25
Celalettin Kurt	28
Fehmi Gür	29
Fizahî	30
İhlasî (1)	32
Kadimî (1)	34
Kadimî (2)	35
Kadimî (3)	36
Kadimî (4)	37
Kâzım Baba	38
Mahcubî	39
Yusuf Polatoğlu (1)	41
Yusuf Polatoğlu (2)	43
Sabit Müdamî (1)	45
Sümmanioğlu (1)	46
Sümmanioğlu (2)	47
Sümmanioğlu (3)	48
Sümmanioğlu (4)	51

Süveyda (1)	53
Süveyda (2)	55
Süveyda (3)	56
Viranî (1)	57
Viranî (2)	58
Viranî Abdal (3)	59

B. BENTLERDEN OLUŞAN SİCİLLEMELER 60

Mikail Azafli	61
Azbî Baba	63
Burhanî	66
Cemal Hoca (1)	68
Cemal Hoca (2)	71
Hıfzı	73
Huzurî	77
Kevserî (1)	78
Kevserî (2)	80
Kevserî (3)	82
Fenni Baba	84
İbrahim Çiftçi	87
İhlasî (2)	89
Kadimî (5)	91
Mahcubî	93
Mevlüt İhsanî	95
Mustafa Aydın	96
Müdamî (2)	98
Müdamî (3)	100
Nevruz Ali Çiçek	102
Ozan İnci	104
Ozan Mizanî	108
Şah Zemaşer	110
Sadık Miskinî	112
Şenlik (1)	115
Şenlik (2)	117

Şenlik (3)	113
Şabende	121
Vahdetî	123
Yavuz Bülent Bakiler	126
Tuncay Zavotçu	127
Mustafa Kurbanoğlu	129
Cemal Divanî - Kurbanoğlu -Yakutî Deyişmesi	130
KAYNAKÇA	131

ÖNSÖZ

Âşık şiirinde tür ve biçim konusu halledilmeyi bekleyen konular arasındadır. Adlandıracağımız pek çok tür ve şekil örneği bizleri beklemektedir. Kitabımızda tanıtmaya çalışacağımız sicillemeler de bunlardan birisidir.

Bilindiği gibi âşık şiirinin nazım birimi dörtlüktür. İlerleyen zaman içerisinde âşıklar bununla yetinmemiş şekil konusunda birtakım arayışlar içine girmişlerdir. Bunların içinde sicillemeler de vardır. Acaba bu türün vücut bulmasında klasik edebiyatımızda karşımıza çıkan

Muhammes (beşli), *müseddes* (altılı), *müsebbâ* (yedili), *müsemmen* (sekizli), *mütessa* (dokuzlu), *mu'aşşar* (onlu), *terkîb-i bend* ve *tercî-i bendin* rolü olmuş mudur, bunu tayin edemiyoruz. Sicilleme örneklerinin ilkleri olarak gördüğümüz Viranî'nin aruzla yazdığı şiirleri bu fikri kısmen doğrulamaktadır.

Otuz yıldan fazla zaman içinde derlediğimiz ve bu kitabımızda kaydettiğimiz sicilleme niteliğindeki şiirlerinin sayısı 58'dir. Şiirlerin sahipleri genellikle XX. ve XXI. yüzyılda yaşayan şairlerdir. Şairlerden bir kısmı tek şiirle yetinmemiş birden fazla sicilleme ortaya koymuşlardır. Bunlardan; Cemal Hoca, İhlasî, Mahcubî ve Yusuf Polatoğlu'nun 2 şiir; Şenlik, Kevserî ve Süveyda'nın 3 şiir; Sümmanioğlu'nun 4 şiir ve Kadimî'nin de 5 şiiri vardır.

Eserimizin âşık edebiyatına katkı sağlayacağını umut ediyor; bu tarz eserin sayısının artmasını diliyorum. Kültürümüz için hayırlı olsun.

Dr. Doğan KAYA
Sivas, 14 Temmuz 2019

GİRİŞ

Âşık edebiyatında yaygın olarak kullanılan nazım birimi dörütlüktür. Ne var ki, muhtelif zamanlarda muhtelif vesilelerle farklı nazım birimleriyle de yani beşli, altılı, yedili ve daha fazla dize esasına dayalı şiirler de yazılıp söylenmiştir. Bunlardan birisi de *sicillemeler*dir.

Elimizde pek çok örnek olmasına rağmen sicillem konusunda bugüne kadar -Ramazan Çiftlikçi'nin çalışması dışında¹ maalesef ayrıntılı bir bilgi ortaya konulamamıştır. Mevcut bilgilerde ise, birbiri ile çelişen ifadeler yer almaktadır.

Konuyu ele alırken önce sicilleme sözünün ne anlama geldiğini ortaya koymak gerekir.

Sicillemeler, bugüne kadar “şeki” ismiyle birlikte mütalaa edilmişlerdir. Şeki, Kuzey Azerbaycan'da bir beldedir, diğer adı da Nuha'dır. İncelediğimiz şiir şeklinin, sözünü ettiğimiz yöreden etrafa yayıldığı için bu adla şöhret bulduğu ileri sürülmüştür. Şurası da var ki, inceleme yaptığımız kaynaklarda “şeki” başlığı altında verilmiş örneğe rastlamadık. Acaba nazım şekli olarak sicillemenin farklı ve benzer yönleri nelerdir? Yoksa aynı şekle farklı isimler mi verilmiştir? Kırzioğlu bu şekle, Kars yerlilerinin *şeki*, Çıldır Terekemelerinin de *sicilleme* dediğini belirtiyor.² Şeki ile sicillemenin aynı olduğu görüşü sonraki

¹ Ramazan Çiftlikçi, “Türk Saz Şiirinde bir Tür: Sicilleme (Şeki)”, *Folklor/Edebiyat*, S. 1, Ankara, 1994, s. 63-66.

² M. Fahrettin Kırzioğlu, “Halk Edebiyatı Deyimlerimiz”, *Türk Dili*, S. 128, 5. 1962, s. 656.

değerlendirmelerde de kabul görmüş³ olsa da ele aldığımız şiirleri, tespit ettiğimiz örnekleri göz önüne alarak sicilleme başlığı altında toplayacağız.

Sicilleme sözü, “1. resmi vesikaların kaydedildiği kütük, 2. memurların durumu için tutulan dosya”⁴ anlamlarına gelen “sicill” kökünden gelir. Halk edebiyatında ise; “sicilleme” “*bir konuda söylenmesi gerekenleri manzum olarak sayıp dökmek*” demektir.

Sicillemeler, bent yahut bentlerle vücuda getirilir. Şayet şiir birden fazla bentle yazılmış ise, bent sayısı, en az üçtür. Âşık isterse gücü nispetinde bent sayısını artırabilir. Gerçi âşık şiirinde; beşli, altılı, yedili, sekizli ve dokuzlu yani dize sayısı beş ilâ dokuz arasında değişen şekillerde örnekler ortaya konulmuştur. Divan şiirinde bunların tek tek adları bellidir ama âşık şiiri için aynı şeyleri söyleyemeyiz.

Divan edebiyatında bentlerle kurulu nazım şekillerine mussammat denir. dize sayıları 3 ilâ 10 arasında değişir. Bunlardan dize sayıları üç olanlara müselles, dört olanlarına da murabba denilir. Diğerleri de şu şekilde isimlendirilir: *Muhammes* (beşli), *müseddes* (altılı), *müsebbâ* (yedili), *müsemmen* (sekizli), *mütessa* (dokuzlu), *mu’aşşar* (onlu), *terkîb-i bend* (on dizeden fazla), *tercî-i bend* (on dizeden fazla) gibi adlar alırlar.⁵ Sözü ettiğimiz şekillerin ortak özelliği, son dize veya iki dize hariç diğer dizelerin birbiriyle kafiyeli oluşudur. Son dizeler birbiriyle kafiyelidir. Söz gelişi; on dize esasına dayalı şiir şekli olan muaşşerlerde kafiye şu şekildedir. *aaaaaaaaa, bbbbbbbba, cccccccca*. Mu’aşşerler bazan da

³ TDEA, “Şeki” Md., C. 8, İstanbul, 1998, s. 125.

⁴ Ferit Devellioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*, Ankara, 1970, s. 1140.

⁵ Halil Erdoğan Cengiz, *Divan Şiirinde Musammatlar, Türk Dili- Türk Şiiri Özel Sayısı II*, S. 415-416-417, 7-8-9, 1986, s. 291-429.

şu şekilde kafiyelenirler. *aaaaaaaaa, bbbbbbbbaa, cccccccbb.*

Âşık şiirinde beş dizeden fazla şekille ortaya konulan örneklere *divan, muhammes, semaî* gibi adlar verilmişse de bu hususta, kesin bir hüküm yoktur ve bu konu başlı başına araştırma yapmayı gerektirmektedir. İstisnai de olsa divan şiirinde olduğu gibi bu şekillerden bazılarında bizzat âşığın kendisi tarafından ad verildiği olmuştur, ama bunu genelleyemeyiz. Sözel; Posoflu Müdamî'nin, bentleri 8 dizeli ve 8+8=16 heceli, toplam 8 bent halinde söylemiş olduğu;

Yedi yaştan meyil verdim bir hûri yezdân güzele

diye başlayan bir şiiri vardır.⁶ Şiirin kafiye düzeni *aaaaaba, cccccca, dddddd* şeklindedir. Bentlerde, bağlantılar farklı sözlerle fakat aynı kafiyelidir. Şiir;

Söyledik şu müsemmeni bir bele civan güzele

dizesiyle son bulur. Bu ifadeye bakıldığında, Müdamî'nin *müsemmeni* yani sekiz dizeli şiiri şuurlu olarak söylediği görülür.

Nazım İrfan Tanrıkulu, âşık edebiyatı araştırmacıları için oldukça önemli bir çalışma olarak gördüğümüz *Âşıklar Divanı* adlı eserinde bizim sicilleme olarak adlandırdığımız şeklinin tanımını şöyle yapar.

*"11 heceli koşma biçimine benzediği halde, her dizede iç kafiyelenmeyle ilgili biçim değişikliği bir tür özelliğini ortaya çıkarmaktadır."*⁷

Halbuki, Tanrıkulu'nun söz ettiği iç kafiye esasına dayalı şiir şekli, *"koşa ayak koşma"*, *"musammat koşma"* olarak adlandırdığımız koşma şekillerinden başkası değildir. Sözel; Elesker'in şöyle bir koşma ayak koşması vardır:

⁶ Bekir Sami Özsoy- Halil İbrahim Ataman, *Posoflu Âşık Sâbit Müdamî*, Kayseri, 1993, s. 178-179.

⁷ Nazım İrfan Tanrıkulu, *Âşıklar Divanı*, İstanbul, 1998, s. 43.

GOŞA AYAK KOŞMA

Sevdiceğim hanı gözeller hanı Sallan galem gaşdı yanı yoldaşdı
 Dün gûzarım sizin otağa düştü Galmışam ataşdı men başı daşdı
 Buyursan fermanı alarlar canı Huş başımdan caşdı dilim dolaşdı
 Püşk attıg can sana sadağa düştü Gözlerim sataşdı buhağa düştü

Atlasdan kebalı belinde şalı Yeri yirdi sana yaşılbaş sona
 Gövherden bahalı üzünde halı Yaraşır canana ağ nazık cuna
 Geydi yaşıl alı yahşı mahalı Tellerinde şana elinde hena
 Eyri teller ayna gabağa düştü Yemen yagut ehmer dodağa düştü

Çoh çekmişem cefa gel bir insafa
 Andolsun musafa ollam bîvefa
 Gelmişem tavafa veresen şifa
 ELESKER hestedi ocağa düştü⁸

“Koşa” kelimesi çift anlamına gelmektedir. Her dizede iki kafiye kullanıldığı için bu isim verilmiştir. Bunlar dördlük sonlarına beş heceli ilave sözler alarak; “*musammat ayaklı koşma*”, “*musammat müstezat koşma*” yahut “*ayaklı koşma*” gibi adlar alırlar. Bildiğimiz kadarıyla Kars yöresinde veya Azerbaycan’da bu tip şiirler, söylediğimiz şekilde yani *koşa ayak koşma* diye bilinirler. Tanrıkulu’nu böyle bir yaklaşıma sevk eden belki de dizelerin ortadan ikiye bölünüp alt alta yazılmasıyla dize sayısının sekize çıkarılması ve böylelikle sicilleme şeklinin vücut bulabileceği düşüncesi olmuştur. Koşa ayak koşmalar 6+5 duraklarıyla yazıldığına göre dizenin ikiye bölünüp alt alta yazılması ile sırayla 6-5-6-5-6-5-6-5 gibi dengesiz bir hece dağılımı ortaya çıkar ki, bu da âşıklar için hiç arzu edilmeyen bir durumdur.

Biz ise aşağıda ayrıntılarıyla verdiğimiz bilgilere dayanarak sicillemeyi şöyle tanımlıyoruz:

⁸ Nizamettin Onk-İslâm Eleskerzade, *Göğçeli Âşık Elesker*, Ankara, 1987, s. 139.

Sicillemeler; 5-16 hece ile aynı kafiye ile en az 8 dizeden oluşan bent yahut bentlerle söylenen; nasihat, millilik, mistik ve belli bir inanç konularında söylenmesi gerekenlerin sayılıp döküldüğü şiirlerdir.

Diğer taraftan sicilleme Azerbaycan'da âşık şiirinin yanı sıra, anonim halk şiiri olarak da kabul edilmiştir. Bu manzumeler aynı zamanda bir konudan diğerine geçilen tekerleme niteliğinde parçalardır. Söz gelişi, şu sicilleme aynı zamanda tekerleme hüviyetindedir.

*Üşüdüm üşüdüm
Dağdan alma daşdım
Almacığım aldılar
Meni zulme saldılar
Men zulümden bezaram
Derin guyu gazaram
Bu guyuda boz keçi
Hanı onun erkeci
Erkeç guyu dibinde
Guyu Şirvan düzündə
“Höç” eyledim gelmedi
Çiyid verdim yemedi
Çiyid gazanda gaynar
Gamber yanında oynar
Gamber getdi oduna
Garşı batdı buduna*

Mevsim törenlerinde ve düğünler de kına yakılırken söylenen sicillemeler ezgilerle okunur. Bu sicillemler, anlam ön planda olmadığı için, musiki ritmine göre daha da uzatılabilir. Metinde herhangi bir fikir bulunabileceği gibi şaka niteliğinde sözler de yer alabilir.⁹

⁹ Marife Hacıyeva-Celal Tarakçı-Şahin Köktürk, *Azerbaycan Edebiyat Terimleri Sözlüğü*, Samsun, 1995, s. 192-193.

Tespit ettiğimiz örneklere baktığımızda, sicillemelerin yapılarına göre iki ayrı özellik arz ettiğini görürüz. Bunlar;

A. Tek bent olan sicillemeler,

B. Bentlerden oluşan sicillemelerdir.

Biz incelememizi bu gruplandırma çerçevesinde yaptık.

A. TEK BENT OLAN SİCİLLEMELER

Bütün dizeleri aynı kafiye ve tek bent halinde olan sicillemelerdir. Bentteki dize sayıları 11 ilâ 70 arasında değişmektedir. Konu ve dize sayıları bakımından farklılık gösteren bu şiirler, muhtelif zamanlarda ve muhtelif coğrafyalarda ortaya konulmuştur.

Tespit ettiğimiz bu tarzda ortaya konulmuş olan 28 şiirin teknik özellikleri şöyledir:

Şair adı	Dize sayısı	Ölçüsü	Konusu
Altınay	49 dize	8+7	fikrî
Ozan Bindebir	32 dize	8+7	fikrî
Daimî	33 dize	8+7	dinî inanç
Derdiment	33 dize	8+7	dinî inanç
Cemal Divanî	70 dize	7+7	fikrî
Celalettin Kurt	18 dize	8+8	sosyal tenkit
Fehmi Gür	20 dize	8+8	öğüt
Fizahî	63 dize	7+7	öğüt
İhlasî (1)	33 dize	7+7	öğüt
Kadimî (1)	16 dize	7+7	aşk
Kadimî (2)	15 dize	8+3	dinî inanç
Kadimî (3)	16 dize	7+7	aşk
Kadimî (4)	18 dize	8+7	aşk
Kâzım Baba	16 dize	7+7	dinî inanç
Mahcubî	40 dize	8 hece	fikrî
Yusuf Polatoğlu (1)	52 dize	7+7	fikrî
Yusuf Polatoğlu (2)	50 dize	7+7	fikrî

Sabit Müdamî (1)	12 dize	8+7 (satranç)	aşk
Sümmanoğlu (1)	18 dize	7+7	fikrî
Sümmanoğlu (2)	16 dize	7+7	fikrî
Sümmanoğlu (3)	80 dize	7+7	aşk
Sümmanoğlu (4)	36 dize	7+7	aşk
Süveyda (1)	41 dize	8 heceli	genel
Süveyda (2)	11 dize	11 heceli	fikrî
Süveyda (3)	20 dize	7+7	fikrî
Viranî (1)	20 dize	aruz ölçülü	dinî inanç
Viranî (2)	20 dize	aruz ölçülü	dinî inanç
Viranî (3)	20 dize	aruz ölçülü	dinî inanç

B. BENTLERDEN OLUŞAN SİCİLLEMELER

En az iki bentle vücuda getirilen sicillemelerdir. Bent sayısı 2-10 arasındadır. Kısmen divan şiirindeki “*Terci-i Bend*”e benzer. İlk bentte, bütün dizeler aynı kafiye ile kafiyelenirler. Bentlerin son dizesi veya son iki dizesi ilk bentle ilgili olarak kafiyelenir. Bentlerdeki dize sayısı 7-17, dizelerin hece sayıları ise 5-16 arasında değişir.

Bentlerle vücuda getirilmiş 30 şiir tespit edebildik. Bunların teknik özellikleri şöyledir:

Şair adı	Dize sayısı	Ölçüsü	Konusu
Mikail Azafli	3 bent her bent	12 dize	8+7 fikrî
Azbî Baba	13+3'lü 5 bent	aruz	dinî inanç
Burhanî	8+2'li 3 bent	8+8	aşk
Cemal Hoca (1)	10+2'li 7 bent	7+7	dinî inanç
Cemal Hoca (2)	11+1'li 3 bent	7 hece	aşk
Hıfzı	9+1'li 10 bent	7 hece	fikrî
Huzurî	7+1'li 3 bent	7 hece	aşk
Kevserî (1)	14+1'li 3 bent	8+8	fikrî
Kevserî (2)	11+1'li 3 bent	8+8	fikrî

Kevserî (3)	9+1'li 3 bent	8+8	dinî inanç
Fenni Baba	8+2'li 6 bent	aruz	aşk
İbrahim Çiftçi	9+2'li 3 bent	8+8	taşlama
İhlasî (2)	14+1'li 3 bent	8+7	taşlama
Kadimî (5)	10 dizeli 4 bent	8 hece	fikrî
Mahcubî	7 dizeli 7 bent	5 hece	tasavvuf
Mevlüt İhsanî	11+2'li 2 bent	8+7	dinî
Mustafa Aydın	9+1'li 3 bent	8+8.	fikrî
Müdamî (2)	8+2'li 5 bent	7+7	dinî inanç
Nevruz Ali Çiçek	9+1'li 3 bent	8+7	taşlama
Müdamî (3)	9+1'li 3 bent	8+7	aşk
Ozan İnci	9+1'li 10 bent	8+8	aşk
Ozan Mizanî	15+2'li 3 bent	8+8	aşk
Şah Zemaşer	10+2'li 3 bent	8 hece	fikrî
Sadık Miskinî	10+1'li 6 bent	5 hece	aşk
Şenlik (1)	16+1'li 3 bent	8+8	taşlama
Şenlik (2)	11+1'li 3 bent	8+8	şikâyet
Şenlik (3)	9+1'li 3 bent	8+8	aşk
Şabende	11+1'li 3 bent	7+7	aşk
Vahdetî	10+2'li 7 bent	7+7	dinî inanç
Yavuz Bülent Bakiler	8 dizeli 3 bent		aşk
Tuncay Zavotçu	15+1'li 3 bent	7+7	fikrî

Bütün bu bilgilerden sonra sicillemelerin genel özelliklerini şöyle sıralayabiliriz:

1. Birkaç tanesi hariç hece ile yazılırlar.
2. Halk şiirinin temel birimi olan dörtlük, bu şiirlerde geçerli değildir. Bentleri oluşturan dizeler birbiriyle kafiyelidirler.
3. Tek bent halinde olanların dize sayısı 11 ilâ 80 arasında değişmektedir, dizelerin hece sayısı 8-16 arasındadır.
4. Birkaç bentten oluşan sicillemelerin bent sayısı 2-10, bentlerdeki dize sayısı 8-17, dizelerin hece sayıları 5-16

arasındadır. Kafiye düzenleri ise, son dize veya son iki dize hariç diğer dizelerin birbiriyle kafiyelidir.

5. Aşk, millî, taşlama, tasavvuf, genel ve Bektaşî inancının yanısıra fikrî konularda olabilirler.

METİNLER

A. TEK BENT OLAN SİCİLLEMELER

Altınay

(Mustafa Altınay, Sivas, Alahacı köyü, 1947-)

İnsanları aldatırsan aldanırsın alınan
 Bu devirde hiçbir derde derman olmaz balınan
 Neye yarar elindeki ehil dışı bulunan
 Birleşir mi ayrılıp da bin parçaya bölünen
 Çiçek açmaz hasat vermez bellesen de belinen
 Kötü ahlak rezil eder yâda kayar bilinen
 Ezelinden piç olanlar ıslatırlar cülünen
 Edep haya değil midir yerlere hep çalınan
 Mecnun gibi tek başına boğuşursun çölünen
 Aç kalınca gıdanızı sağlarsınız çilinen
 O yüzden ki kuru yerde kalacaksınız çulunan
 Vay halına yazık olur döverlerse dalınan
 Sen olursun dert çekerek ciğerinden delinen
 Hani orda onu bunu kandırırdın dilinen
 Kişileri zındık gibi kirletirdin elinen
 Günlerini gün ederdin boş yerlere falınan
 Effah yere uğraşırdın yumurtasız folunan
 Eşeğin yok gezer idin deveyinen filinen
 İçmeye ki suyun yoktur ne işin var gölünen
 Bu halinle kimse seni karşılamam gülünen
 Anlasana behey gafil son mekandır gelinen
 Söylesene ne eld'ettin böyle çirkin halınan
 İyi düşün uyan uyan suyun olur ılınan
 Haksız yere her daima uğraşırdın ilinen

Yerin yurdun belli olmaz akan giden jülinen
 Gel rabbine sığınarak kulluk eyle kulunan
 Sonra seni itelerler görünmeyen kolunan
 Varlığından eser kalmaz savrulursun külünen
 Dört bir yerde bırakırlar başındaki kelinen
 Elin kolun bağlarlar ha incecik bir kılınan
 N'eydeceksin o kabirde dilsiz ile lalınan
 Ahmak kişi fanideki avunurdun malınan
 Öleceğin bile bile oynar idin milinen
 Ayağından nallanırsın ataştan bir nalınan
 Belli başlı hele bunlar ol mekânda olunan
 Hiçbir zaman şehit olmaz gayrı yolda ölünen
 Cennet a'lâ kazanılmaz parayınan pulunan
 Namert insan güzel ömrün hep tükettin rolunan
 Yavaş yavaş ol na'sını getirirler salınan
 Helalliğin aldınız mı sağın ile solunan
 İsminizdir şu dünyanın defterinden silinen
 Üşümen mi soğuk yerde bir metire şalınan
 Kaçacağı yer de yoktur boğacaktır telinen
 Çığlık atıp ciyak ciyak avazındır ulunan
 Karnınızı doyururlar zakkumunan ülünen
 Dalga geçip eğlenirdin utanmadan veliyen
 Sen olursun mahşer günü tavuk gibi yolunan
 İş gördürüp hamalları savar idin yalınan
 Yazık olur ameliniz tozar gider yelinen
 Dolaşırsın boynunuzda çingirdayan zilinen¹⁰

(*cül*: idrar, *effah*: boş yere, *jül*: rezillik, *ül*: yal, köpek yiyeceği)

¹⁰ Mustafa Altınay, *Bal Pınarından*, Sivas, 2012, s. 77.

Ozan Bindebir

(Yüksel Kılıç, Tokat- Yeşilyurt İlçesi Karaoluk Köyü, 1960-)

Uyan dedim uyanmadın yat uyanma ey millet
Uyuyanı uyarırlar lâkin gider memleket
Dini nasıl kullanıyor kirletiyor siyaset
Dindarlığın buysa senin sen bu yola devam et
İhaleler yandaşlara paylaşılır ganimet
Göremeyen kördür artık varsa biraz feraset
Üretim yok çok şey ithal tek taraflı ticaret
Ekonomi dibe vurmuş; Saraylarda ziyafet
Emekçiler çalışırlar yine aynı sefalet
Baktım işten geliyorlar çoğu canlı iskelet
Uçan saray kaçan gemi kaç ülkeye ziyaret
Gören gözü kör ediyor kör olası cehalet
Bilimdışı eğitime hız verirken hükümet
Nasıl olur çağdaşlıkta dünya ile rekabet
Yobazların bir düşü var huri dolu bir cennet
Namaz kılıp oruç tut ki gelsin cennet ha gayret!”
Yobazların arzusudur geri gelsin hilafet
Emperyalist oyunudur çıksın birkaç eyalet
Dış siyaset dedikleri baştanbaşa rezalet

İçeride yapılıyor boş sözlerle hamaset
“Yürütme”yi yürüttüler “yargı” aldı müebbet
“Ordu” “polis” özel asker bu da ayrı maharet
Hani Başkan olduğunda kalkacaktı vesayet
Memleketi bitirdiler dış güçlerden şikâyet
Egemenlik tek kişide ağır basar keyfiyet
Zamanında vermeseydin çok mu battı hürriyet
Bir kez düşün vatanına bu kaçınıcı hıyanet
Demokrasi can çekişir çoktan öldü adalet
İki dudak arasında koskocaman bir devlet
Bu nasıl bir aymazlıktır bu ne yaman bir gaflet
BİNDEBİR'im kafa yorup eylesen de kasavet
Bu ülkede görülmüyor yaşanmadan vahamet¹¹

¹¹ Şiir tarafımızdan derlenmiştir. (D. K.)

Daimî

(İsmail Aydın, İstanbul, 1932-1983)

Sırrı nümeyan menem tefsir-i Kur'an menem
 Bilenlere hikmeti şule-yi Rahman menem
 Men bilmişem kendimi bağ-ı gülistan menem
 Vardır aşka pazarım arif-i merdan menem
 Fethettim nefis kalesin Ol Hakk'a Yazdan menem
 Kâbe-yi ekber oldum Ol Hakka mekân menem
 Ne alemi vahdetim Enver-i zışan menem
 Can verdim Hak rahına Hüseyin-i kurban menem
 Geçtim âlem içinde ol raha kervan menem
 Nazlı canan aşkına berdar-ı urgan menem
 Dürr ü gevherim vardır ol bahr-ı umman menem
 Nümeyandır esrarım defneli viran menem
 Hem Ali Haydar'em ki ol cüz-i İmran menem
 Öyle bir sultanım ki mülke Süleyman menem
 Şu cümle âşıkana dem ile devran menem
 Sülb-i el-Hetay'm ki arife ferman menem
 Bahr-ı hakikat oldum ilm-i cavidan menem
 Bi'l-cümle âlem üzre şems ile tâbân menem
 Açmadım sırrımı yol ile erkân menem
 Fehm eyle meni nadan ol ehl-i irfan menem
 Ol Firdevs-i a'lâda huri-yi gılman menem
 Musa-yı İmrane'ye ol Tur-ı Sina'n menem

Gâh çıkarım arş üzre âlem-i seyran menem
Fehm eyledim ben halı delil-i burhan menem
Gâh inirim engine türab-ı cihan menem
Verdim dosta varımı ol merd-i meydan menem
Cehennem'de münkire ateş-i suzan menem
Kayıptır meskenimiz küşad lâmekan menem
Sevenlerin gövnlünde her kadim mihman menem
Ol bezm-i marifette çerağ-ı Ruşen menem
Ol sarrraf bazarında inci vü mercan menem
Bende-yi tarikatte ahd ile Peyman menem
Söyle gel ey DAİMÎ Şah-ı Horasan menem¹²

¹² Yedigâr Aydın Orhan, *Âşık Daimî Hayatı ve Eserleri*, İstanbul, 1999, s. 118-119.

Derdiment (Fatma Oflaz, Sivas-Kangal, 1895-1980)

Atamız Adem'den beri yaşarız hûb can gibi
 Hak bize vermiş mürüvvet gezmeli insân gibi
 Sığlayıp çıkma havaya adeta tufan gibi
 Saldırıp mazluma pençe gire bir doğan gibi
 Gahi demde hışma gelip adeta devran gibi
 Kaf'tan Kaf'a hükmedersin mühr-i Süleyman gibi
 Olmayız dünya harisi âhiri yalan gibi
 İki hain güler yüze siyasi düşmân gibi
 Salma zuban kalbimize hem siyah yılan gibi
 Öyle bir fikir taşır ki yutmağa evran gibi
 Kavil olup biz tutmuşuz hem cânı cânân gibi
 Güler simalar gösterir samimi yârân gibi
 Ademoğlu mest olurlar duruma hayran gibi
 Amma lâkin bilmeliyiz âhiri viran gibi
 Gelen gider konan göçer kapısı yok han gibi
 Emr-i Hakk'a razıyız biz hazırız kurban gibi
 Ayırır seni hanenden cesed-i üryan gibi
 Yükletip ecel göçünü sevk eder kervan gibi
 İletirler bir sahaya yataksız mihman gibi
 Kucarız kara toprağı esaslı mekân gibi
 Kapatırlar bir otağa seması zindan gibi
 İns ü cinni nesne yoktur bir tehi meskan gibi
 Belirir sağdan sadalar Arabî lisan gibi
 Okuyup talkın hocalar Sûre-i Rahman gibi

Sarsılıp anda semalar bir ulu meydan gibi
Melekler tesbih okurlar ayet-i Kur'an gibi
Cem oluben mahşer halkı durumlar aman gibi
Ana evladın tanımaz bir feci zaman gibi
Hissemendir o hesaba terazi mîzan gibi
İsm-i adem nâzir olup çareli imkân gibi
Ümittir hasra ber'ati hâkim-i divan gibi
DERDİMEND'im defterimiz imzâlı fermân gibi
Muammalıdır mahlasım besbelli nişan gibi¹³

¹³ Doğan Kaya, *Sivas'ta Âşıklık Geleneği*, Sivas, 1998, s. 75-76.

Cemal Divanî (Cemal Alper) (Oltu Durular köyü, 1960)

Gel gönül bir araştırsın her işin temelini
Hiç aklından çıkarma yaradan rahmanını
Lütfü sonsuz Mevlâ'nın beklersin ihsanını
Ne amaçla yarattı hak kevn ü mekanını
Dört unsurdan var etmiş bu ben-i insanını
Kulun emrine vermiş şu koca cihanını
Bizi haberdar etmiş kurmadan divanını
Her kim hakka anmışsa bahşetmiş cinanını
İnkara gidenlere set koymuş niranını
Yüz dört kitap içinde buyurmuş fermanını
Emri bir ma'ruf bilen korumuş imanını
Bu ilim irşat etmiş arifi irfanını
Ceddiyken övünür sevenler sübyanını
Korumayı unutma gözleri giryanını
Eğer örnek istersen oku Nuh tufanını
Halil'i tenkit etti bil nemrut isyanını
Nemrut attı Halil'in seyretti dumanını
Ateşin içinde de zikretti Yezdan'ını
Cananını sevenler esirger mi canını
Ömrün sadakasına kes hakka kurbanını
Aklı başta olanlar kesmez ki gümanını
Dönüp maziye baksan anlarsın noksanını
Aramayı bilersen bulursun dermanını

Kendini bilmeyenler bulamaz Lokman'ını
 Bir üstat elini tut artırma amanını
 Takva ehli olanlar yok etmiş hicranını
 Aklın varsa ayırt et yahşıyı yamanını
 Bırak menzile gitsin gençliğin kervanını
 Uğradığın her handa çalma el kemanını
 Sevmeyenler okumaz hayatın romanını
 Bağa girmek istersen önce bul bağbanını
 Bağbancıya hizmet et göresin gülşanını
 Bülbüle arkadaş ol bölüş ah figanını
 Gözün yaşıyla ıslat dikili fidanını
 Bir çekirdekte ara dünyanın ormanını
 Sürüsünü bilenler tutmuşlar çobanını
 Vaktinde ekin eken savurur harmanını
 Elbet ayırt edersin sapınan samanını
 Sefineni yapmadan hazırla kaptanını
 Yoksa çetin geçersin deryayı ümmanını
 Birgün geri dönersin tamir et limanını
 Senden evvel gelenler kurmuşlar tabanını
 Çabuk tamir etsene bu hanın tavanını
 Düşmanını ey tanı hisar ör her yanını
 Şöyle maziye bakıp seyreyle seyranını
 Canından değerli bil ceddinin vatanını
 Gerekirse bu yolda akıtırsın kanını
 Üç kıtada kurmuşlar yiğitler meydanını
 Oku okut yok eyle cahilin gabanını
 Tek vücut bir millet ol bastır el isyanını
 Neler bahşetmiş sana unutma hubanını
 Sende sevenleri sev ey tanı hayranını
 Bir kamile tabi ol yakala demanını
 Büyüğünü bilmeyen bilir mi Süphan'ını
 Başka bir duyguya dal dinlerken ozanını
 Belki de boş verirsin dünyanın hengamını
 Hiçbir derman ey etmez sevdanın çıbanını
 Aptal postunda gezer bulmayan cananını

Çıkar dağlarda arar yaralı ceylanını
Gel boşuna geçirme bu vakti zamanını
Hangi gözle seversin alemin sultanını
Sözen cevap bulursun oku hak kuranını
Unutma ki mutlaka el yapar ayrılanı
Sana mülk olmaz bu han devreder devranını
Ecel alır canını duyarlar şivanını
Deyme yoluna gitsin bu yolun revanını
Gel arkadaş uzatma bitir bu destanını
Birgün yutar kara yer bedeni üryanını
Hatırından çıkarma sen Mevlüt İhsan'ını
Bilmiyorum kim dinler bu CEMAL DİVANI'nı¹⁴

¹⁴ Temel Vural-H. Alioğlu Yakuti, *Âşık Cemal Divanî –Gönlümün Gözyaşları*, Oltu Havzası Kültür Serisi, Ankara, 2015, s. 45-48.

Celalettin Kurt (Elbistan, 1960-)

Gaza geldi bizim Cemal iphonesi boşa gitti
 Şovu sever ilk perdede yaptıkları hoşla gitti
 Ve sonra kapandı perde kelimeleri cûşla gitti
 Papaz kaçtı gök kuşuyla söylenenler tuşla gitti
 Turump yaptı yapacağın bahar düşü kışla gitti
 Buronson mu bu ülkeden papaz geldi paşla gitti
 Büyük sözler ağır geldi büyük lokma aşla gitti
 Hamasetler indi fisa yiğitlikler yaşla gitti
 Ölmese de fakirimiz papaz damdan koşla gitti
 Kriz derler yangın yangın paracıklar keşla gitti
 Fukaralar aç karnına sabah kalktı işla gitti
 Geçinmekte zorlanınca yüzlerdeki neşla gitti
 Fakir oldu, daha fakir avro, dolar teşla gitti
 Zengine kriz ne tasa fakirdeki köşla gitti
 Ayşe, Fatma mutfaklarda dondu umut beşla gitti
 Tarım bitti, birdenbire sığır kayıp çüşla gitti
 Zamlar ara vermez yurttan muttasıl peş peşla gitti
 İthal geldi öküz, koyun gemilerde leşla gitti¹⁵

¹⁵ Şiir tarafımızdan derlenmiştir. (D. K.)

Fehmi Gür (Arapgir, 1914-1982)

Topla aklını başına gezme havayı havayı
 Bakma gözünün yaşına yükle deveyi deveyi
 Boz dumanlar gelir kaplar dağı ovayı ovayı
 Mor koyunlar meler gider sever yaylayı yaylayı
 En sevgili dostun ile bozma arayı arayı
 Düşmanlar gelir oturur verme sırayı sırayı
 Şu dünyada sevmezler mi kaşı karayı karayı
 Açarsın derine düşer çizme yarayı yarayı
 Mecnun çölden çöle düşmüş arar Leylâ'yı Leylâ'yı
 Gördüm ki karşıdan gelir düğün alayı alayı
 Zincir gibi dizilmişler çekip halayı halayı
 Dikkat et de boş bırakma köşkü sarayı sarayı
 Bugün yollar korkuludur geçir bu ayı bu ayı
 Yine seller geldi bastı çayı dereyi dereyi
 Gidip de haram yollara verme parayı parayı
 O bir devlet sikkesidir silme turrayı turrayı
 Vefasına düşer yolun çeker belâyı belâyı
 Terk eden çekilir gider nazlı sılayı sılayı
 Ben yurdumu terk edip de vermem orayı orayı
 FEHMÎ sen de terk edersin köhne dünyayı dünyayı¹⁶

¹⁶ Ramazan Çiftlikçi, *Arapgirli Halk Şairi Fehmi GÜR Hayatı-Sanatı-Şiirlerinden Seçmeler*, Malatya, 1997, s. 77-79.

Fizahî

(Turan Erçakmak, Sivas, 1937-1990)

Açılırsa hak gözün at dünya ziynetini
 İnsan isen bilesin insanın kıymetini
 Sır verme iyi öğren dostunun tıynetini
 Boş yerlere harcama genç olan servetini
 Azmin ile engelle nefsin cinayetini
 Yolculuğa hazırlan öğren diyanetini
 İtina ile sakla dostun emanetini
 Gönüllerde taht kurup göster basiretini
 Vicdanında unutma hakiki niyetini
 Daima gösteresin her an ciddiyetini
 Mirasa bırakırsın bütün mülkiyetini
 Elinle yap hayrını duymaz vasiyetini
 Her sözünde durarak koru haysiyetini
 Tembellerden uzak dur sarfeyle gayretini
 Düşündükçe bitersin dünya kasavetini
 Âlimlerin her zaman dinle nasihatini
 Yüzüne gülüp etme kimsenin gıybetini
 Cahille yaran olma taşı sen kispetini
 Sabr ile bekleyesin sılanın hasretini
 Mantiğınla benimse sözlerin müspetini
 Dayanınca yıkılma iyi seç mesnetini
 Günlerinin bilesin geçmeden kıymetini
 Gün gelip içeceksin ecelin şerbetini
 Yok olmadan varlığın anla sen kıymetini
 Komşularla sürdürme asla husumetini
 Yetimlerden ayırma olan merhametini
 Sadaka ile kurtar gelen musibetini
 İnananlar gösterir gerçek maharetini
 Yapacağın işlerin öğren mahiyetini
 Safa sonu çekme sen yokluk rezaletini
 İfşa etme aile sır mahremiyetini
 Bilenlere gör göster candan sadakatini

Sabır ile yere vur o asabiyetini
 Sancağına sarılıp sahiplen devletini
 Zillete düşüp çekme namerdin minnetini
 Ver canını çekme sen zulmün esaretini
 İrfanıyla silesin zalim siyasetini
 Hiç aklından çıkarma geçen sefaletini
 Küçültme hiçbir zaman ecdat asaletini
 Vatanı müdafada göster celâletini
 Yeise kapılarak yıkma metanetini
 Gittiğin yerde bozma güzel nezaketini
 Göster helâl rızık için olanca gayretini
 Küfüre karşı göster var olan heybetini
 Hak yolundan ayrılma görürsün mürvetini
 Hiçbir yerde terk etme Nebi'nin sünnetini
 Şeytanın ilgasıyla artırma hiddetini
 Hatırından çıkarma cehennem şiddetini
 Günahlardan arınıp gör sen işaretini
 Bilesin vereceğin hükmün vahametini
 Şükürlerle yad eyle Hak vahdaniyetini
 Her nesnede görürsün Mevlâ'nın hikmetini
 Allah'ın korkusuyla kullan dirayetini
 Hiçbir kimse bilemez ömrünün müddetini
 Son nefeste getir sen o an şahadetini
 Sonunda bulacaktır müminler cennetini
 Tevekkülle Hakk'a ver tüm meşguliyetini
 Temiz kalpli olana yağdırır rahmetini
 Hak yolundan ayrılma görün şefaatin
 Şefaata eyle bize Müslümanlar habibi
 Duamı kabul eyle yerin göğün sahibi
 FİZAHİ'ye yardım et bin bir derdin sahibi
 Resulullah ne olur mahrum etme garibi¹⁷

¹⁷ Şiir, 18.6.1997 günü tarafımdan, Âşık İsmetî'den derlenmiştir.

İhlasî (1) (Bekir Akbulut, Kangal-Yeşilkaya köyü, 1966-)

Gelmişiz gideceğiz âlemlerin şahına
 Kulun akli ermez ki ezelin ervahına
 Ram olmuşuz doğuştan esrarlı seyyahına
 Girmeli pir ü pakça o şahın dergâhına
 Gecesine sığındım ulaştım sabahına
 Güneşi ziya saçar pervanede mahına
 Âlemdeki mahlûkat dönerken semahına
 Safını kendi seçer gitmeden cenahına
 Nice cevher yüklemiş beyincik külahına
 Çizgiden şaşmayı erdirir felahına
 Gülü güzel yaratmış bülbül düşer ahına
 Gül dikene sarılmış varıp da penahına
 Yüreğime sapsansa of demem hiç mihına
 Derde derman istersen teslim ol cerrahına
 Kapılma bu dünyanın süslü cilvegâhına
 Bulursun menzilini girsen güzergâhına
 Varınca amelini serersin tezgâhına
 Yanlış yerlere değil, bağlan sen agâhına
 Niyaz eyle, secdede eğil tam salahına
 Ondan başka neyin var girme gayrullahına
 Murat et dile candan, yalvar Hayrullah'ına
 Oyalanma dünyada, seyreyle meddahına
 Nice çareler vermiş kulunun iflahına
 Nazarındasın her dem sığın Maşallah'ına
 Şefaatin iste, sen git Resulallah'ına

İyisini o bilir sığın İnşallah'ına
Güvenme başkasına, yürü İllallah'ına
Âlem tabi olmakta Hak Bi-iznillah'ına
Kudreti ayan beyan dön Azizallah'ına
Her meydanda galipsin güven Seyfullah'ına
Derde derman ondadır sığın mazallah'ına
Maksuduna ulaşır giren seyrangahına
İHLASÎ çoktan teslim yaratan Allah'ına¹⁸

¹⁸ Doğan Kaya, *Tür ve Şekil Penceresinden İhlas'ın Şiirleri*, Vilâyet Kitabevi, Sivas, 2016, s. 161-162.

Kadimî (1)

(Kenan Gözcü, Hekimhan Hacılar köyü, 1953-)

Yâre gönül bağladım gezerim ardı sıra
 Düşe kalka yürüyorum dertlerim sıra sıra
 Ezdim garip gönlümü bağrıma vura vura
 Özüme doldurdum közü yanıyorum ara ara
 Şeyda bülbül misali başladım ben de zara
 Düştüm elden ayaktan haber verin o yâre
 Alsın ilacın gelsin emleyip yaram sara
 İnanmazsa gelsin baksın her yanım pare pare
 Bilmem ona n'eyledim gezer benden hep ara
 Nazar edip bakmazsa iyi olmaz bu yâre
 Elim açıp yalvardım adı güzel Hünkâr'a
 Sana kapma muhtaç benim gibi fukara
 Ahu gözlü dilberim düşürmez beni dara
 Amansız karlı dağı deliyorum yara yara
 Beni bir telaş aldı haber verin didara
 Dost KADİMÎ der ki güzel toy edelim bahara¹⁹

¹⁹ Murat Demir, *Sevda Çiçeği Âşık Sefil Kadimî Hayatı-Sanatı- Şiirleri*, Vilayet Yayınları, Sivas, 2015, s. 80.

Kadimî (2)

Şahı Ali Murtaza'dır ey can cananım
Şahı Ali Murtaza'dır ey can merdanım
Şahı Ali Murtaza'dır ey can Kuran'ım
Şahı Ali Murtaza'dır ey can sultanım
Şahı Ali Murtaza'dır ey can imanım
Şahı Ali Murtaza'dır ey can Yazdan'ım
Şahı Ali Murtaza'dır ey can cihanım
Şahı Ali Murtaza'dır ey can lokmanım
Şahı Ali Murtaza'dır ey can ummanım
Şahı Ali Murtaza'dır ey can hayranım
Şahı Ali Murtaza'dır ey can mihmanım
Şahı Ali Murtaza'dır ey can Süphan'ım
Şahı Ali Murtaza'dır ey can mercanım
Şahı Ali Murtaza'dır ey can cavidanım
Şahı Ali Murtaza'dır ey can ey KADİMÎ'm²⁰

²⁰ Murat Demir, a. g. e., s. 80.

Kadimî (3)

Yâre gönül bağladım gezerim ardı sıra
Düşe kalka yürüyorum dertlerim sıra sıra
Ezdim garip gönlümü bağrıma vura vura
Özüme doldurdum közü yanıyorum ara ara
Şeyda bülbül misali başladım ben de zara
Düştüm elden ayaktan haber verin o yâre
Alsın ilacın gelsin emleyip yaram sara
İnanmazsa gelsin baksın her yanım pare pare
Bilmem ona n'eyledim gezer benden hep ara
Nazar edip bakmazsa iyi olmaz bu yâre
Elim açıp yalvardım adı güzel Hünkâr'a
Sana kapma muhtaç benim gibi fukara
Ahu gözlü dilberim düşürmez beni dara
Amansız karlı dağı deliyorum yara yara
Beni bir telaş aldı haber verin didara
Dost KADİMÎ der ki güzel toy edelim bahara²¹

²¹ Murat Demir, a. g. e., 81.

Kadimî (4)

Ne dedim güzelim söyle niye bana darıldın
Her gün el ile gezerken niye benden ayrıldın
Boz bulanık çağlar oldun ne aktın ne duruldun
Ne tez usandın sen benden yad yabana sanidin
Daha yolun başındayız yol almadan yoruldu
Evel benim idin nazlım şimdi kime vuruldun
Herkes seni söyler oldu kimler ile görüldün
Araya soğukluk girdi kaçtın benden sıyrıldın
Oysa beni kandırdın sen hani pırıl pırıldın
Sözlerimde yalan yoktur boşa bana kırıldın
Seni elden sakınırken yad yabana derildin
Aldılar yâri elimden günden güne serildin
Her gün yanı başındaydım iraklara sürüldün
Seni bir bütün sanırdım her yanından cırıldın
Tâ ezelden benim idin şimdi ele verildin
Gözüm görmez kulak duymaz kabuğuna dürüldün
Ben seni affederdim ne geldin ne de yalvardın
İnat ettin Kadimî'ye durdun dara gerildin²²

²² Murat Demir, a. g. e., 368.

Kâzım Baba (Öl. 1953)

Esedullah'ı görüp bu gece yekdaş oldum
 Limaallaha erip şâhıma sağdaş oldum
 Ehl-i beytin harem-i pâkine ferrâş oldum
 Oturup kırklar ile sohbeta bağdaş oldum
 Mazhar-ı lutf-ı Ali sırrına sırdaş oldum
 Kevser-i aşk-ı Huda sundu kadehbaş oldum
 Cümle erbab-ı harabata karındaş oldum
 Katılıp kabile-yi âşika yoldaş oldum
 Rind ü abdalı kalender gibi ayyaş oldum
 Pir Balum Sultan ile bezm-i sebakbaş oldum
 "İkra Bismi" dediler kâtib-i nakkaş oldum
 Akyazılı'dan dolu aldım uyanıp faş oldum
 Feyz erişdi bana da ceddime pirdaş oldum
 Değişip meşrebimi ben de Kızılbaş oldum
 Bende-yi Hazret-ı Hünkâr Hacı Bektâş oldum
 KÂZİMÂ Şah-ı şehidân ile güldaş oldum²³

²³ *Kâzım Baba Divanı*, İstanbul Maarif Kitaphanesi ve Matbaası, İstanbul, 1960, s. 27.

Mahcubî

(Doğan Kaya, Sivas, Ulaş-Acıyurt köyü, 1952-)

Usta âşık teli gözler
Hasret çeken yolu gözler
Mecnun olan çölü gözler
Kerem-Aslı külü gözler
Yeşil ördek gölü gözler
Susuz dere seli gözler
Balıkçı sahili gözler
Sevgililer gülü gözler
Müminler helali gözler
Dürüstler vebali gözler
Bayrak seven alı gözler
Köylü kızı şalı gözler
Araziler çalı gözler
Sıladaki eli gözler
Yola giden beli gözler
Muhtaç daim eli gözler
Hasta yağı balı gözler
Pehlivanlar Zal'ı gözler
Mağdur Arap Ali gözler
Çalışan at, nalı gözler
Tınaz yapan yeli gözler
Değirmen tahılı gözler
Vatandaş vekili gözler
Talebe okulu gözler
Emekçi bedeli gözler
Kel olanlar kılı gözler

Yorgun berber keli gözler
Tımarhane deli gözler
Hayat seven yılı gözler
Afrikalı Nil'i gözler
Savcılar delili gözler
Ustabaşı zili gözler
Bekçi sağı solu gözler
Düğüncü davulu gözler
Bezîrgânlar pulu gözler
Taraftarlar golü gözler
Kara toprak ölü gözler
Başaran ödülü gözler
İhtiyarlar salı gözler
Yüce Allah kulu gözler
MAHCUBÎ eceli gözler

Yusuf Polatoğlu (1)

Girerken İki Bin'e sancılanıyor sine
 Bir köprü kurmak varken Adriyatik'ten Çin'e
 Gel gör ki düşölüyor bir rehavet içine
 Fırsatlar rehavetle gider hiçi hiçine
 Tadını kaybediyor dillerdeki reçine
 Aşılması gerekir kıımız ve Börteçine
 Burada ihtiyaç ver İslamî bir perçine
 Katiyyen ihtiyaç yok Samlı Hanslı telkine
 Orta Asya ağlarken zulümle yetmiş sene
 Neler konuşmuşlardı bakıyorum da düne
 Yüz seksen dereceye geldiler döne döne
 Lâkin bu dönenlerden fayda olmaz bugüne
 Siyaset oturmuyor tutarlı bir zemine
 Akıl şekle takılmış ermiyor ötesine
 Sloganla gidilmez yolların yücesine
 Nerde bilgi program inceden incesine
 Slogan kardeşliği düşmanlığın lehine
 İstinatsız dostluklar dostluğun aleyhine
 Batı ile batmaya işte biziz numune
 Batı değerlerini oraya taşımak ne
 Bakın batı bu işi çeviriyor kendine
 Biz dereye bakarız, onlar suyun bendine
 Hâlâ kapılmaktayız Avrupa'nın fendine
 Bu kadar safdilliliğin rastlanmaz menendine
 Daha bağlı bu işler Kremlin'in Şefi'ne
 Diyecek yok Batı'nın iştahına keyfine
 Bakın Orta Asya'nın altı üstü define
 Bizim beyler yüzdürür kuru lafla sefine
 İster bak halefine ister bak salefine
 Diplomasiden mahrum kafa hep aynı yine
 Bunlar kalpsiz yüreksiz yok başka bir bahane

TRT-İnt Avrasya kılavuzsa daha ne
 Örnek olmak yönünde yayınları şahane
 Nasibini alıyor bundan her ev her hane
 Yıllardır koşuyoruz atın gittiği yöne
 Sahiden mahkûm muyuz bu global düzene
 Yeni dünya düzeni bak şu hin oğlu hine
 Bu göz açtırmamaktır, Müslüman âlemine
 Tükenmiş sistemleri tekrar dene ha dene
 Gelmemeli bunların çevirdiği dümene
 Yok mu bir babayiğit konuşsun tane tane
 Talip olmalı gayrı doğruya ve çetine
 Girerken İki Bin'e sancılanıyor sine
 Bir köprü kurulmalı Adriyatik'ten Çin'e
 Gelişmeli kardeşlik Bosna'dan Filipin'e
 Kırım'dan Karaçi'ye Sudan'dan Filistin'e
 Sevgi coğrafyasında güven geçmeli öne
 İmanî dayanışma dönüşmeli yemine
 Muhakkak gidilmeli uyanışı temine
 İllâ bahşedilmeli bu ölçü her mümine
 Açılmalı yürekler artık din-i mübine
 Girerken İki bin'e girerken İki bin'e²⁴

²⁴ Şiir, Yusuf Polatoğlu'nun Şölen Kasetçilikte çıkan "Gün Gelir" adlı kasetinden alınmıştır.

Yusuf Polatoğlu (2)

Burası Feşmekistan adı dillere destan
 Başladı özden kopuş bozuldu edep erkân
 Kurnazlık akıl oldu tarif değişti iz'an
 Akıllar değişince akla gelmiyor mizan
 Sözü'n özü velhasıl bir başkalaştı vicdan
 Bakınız her tarafa buna göredir her yan
 Kaplumbağa hızında maarif denen kervan
 Çözmüş de her işini tamam da ilim irfan
 Şimdi yegâne işi kızımızdaki türban
 Yasağa uymak şart da serbest mi Hakk'a isyan
 Camiyle kilisenin arasında bir mekân
 Bizim enteller burda eder dururlar seyran
 Batı'ya mahkûmluğun sonu kocaman hüsrân
 Kozmetik siparişle bir hamle yaptık aman
 Bu mudur atlanan çağ bu mu beklenen devran
 Yerli teknoloji mi yok o sahada beyan
 Şekile bağlanmışlar kopamıyorlar el'an
 Bol merasim bol tören çelenk çiçek ısırgan
 Dokunulmazlık taşır buna ayrılan zaman
 Yedi yerinden kırık yetmiş yıllık imtihan
 Çözdükçe dolaşıyor kör düğümlü bir urgan
 Birbirine payanda sistem ile Manukyan
 Nice Mişon Salamon nice sonu yan yan yan
 İnsanı çıldırtıyor düşünmek zaman zaman
 Kulüp ve locaların altı su üstü saman
 Öz yurdunda gariplik yaman hem nasıl yaman
 Karanlık güçler gibi ne gün kalkar bu duman
 Ayasofya bizimse ne diyor Rum ve Yunan

Haklıyız beklemekle yeniden bir Mehmet han
 “Yurtta sulh cihanda sulh” sözüne olduk hayran
 Sulhün olduğu yoktur hep biz edildik kurban
 Yurtta sus cihanda sus bunun adı bu inan
 Bin kere rezil olduk bir kez olmadık pişman
 Artık anlaşıldı ki bize önce biz düşman
 Ne zaferi kazandık Zafer değilse Lozan
 Sen bağımsız oladur ferman bağımlı ferman
 Umutlarla beraber orda başlamış hazan
 Bakınız Orta Doğu perişan mı perişan
 Yerliler sefil çünkü burda yadlar hükümran
 Orak-çekiç kayboldu Çekiç Güç’ün dür meydan
 Neden ise çekiçten kurtulamıyoruz bir an
 Sükûn huzur arıyor Şırnak Hakkari Muş Van
 Kulağa sanki müzik Bosna’daki feveran
 Sağların dili tutuk konuşan yer kabristan
 Kıbrıs Kerkük bir başka Gümölcine’de figan
 Tesir tayin salipte hilâle düşen hicran
 Bu zilleti kırmaya yok mudur yani imkân
 Kaynaşsın birbirine ilim metot ve iman
 Doğduysa anasından gelsin artık kahraman
 Onu bekliyor millet onu bekliyor zaman²⁵

|

²⁵ Şiir, Yusuf Polatoğlu’nun Şölen Kasetçilikte çıkan “Gün Gelir” adlı kasetinden alınmıştır.

Sabit Müdamî (1)

(Sabit Yalçın, Posof, Demirdöven köyü, 1914–1968)

(*Satranç ve Sicilleme* şiir)

Aşk şarabın	içen dilber	dehanında	bâr olur
İçen dilber	aşk elinden	cuş eder	barbar olur
Dehanında	cuş eder	her sözü	kibar olur
Bâr olur	barbar olur	kibar olur	ihbar olur
Behey dilber	adularla	tenhâ olma	ar olur
Adularla	muhabbetin	bu sineme	tığbar olur
Tenha olma	bu sineme	aşkın bana	serdar olur
Ar olur	tığbâr olur	serdar olur	didar olur
SABİT şanlı	ey efendim	güle baksam	hâr olur
Ey efendim	kem talihim	yâr ile	ağyar olur
Güle baksam	yâr ile	bâr verir	dildâr olur
Har olur	ağyar olur	dildar olur	dilbâr olur ²⁶

²⁶ Bekir Sami Özsoy- Halil İbrahim Ataman, *Posoflu Âşık Sâbit Müdamî*, Kayseri, 1993, s. s. 207.

Sümmanioğlu (1)

Ey gönül çabuk bitir yaşadığın hayali
 Feleğinin baş olmaz yenmiş Rüstem-i Zal'ı
 İşin diğeri yüzünde yaşar şöhret-i Ali
 Kemalliye sermaye kemalsizin kemali
 Doğru söz söyleyenin lisanı oğul balı
 Bilmem ne zaman olur cehaletin iptali
 Üfürükçüden bekler şifa zanneder falı
 Böylesi toplumlarda ötmez kopuzun teli
 Çünkü def, ney değil ya çetindir hali
 Türk'ün millî kültürü halkımın kendi malı
 Ne ki âşık gelmiş ise hep yaşamış çileli
 Yaradan benim derse olmaz kulun zevali
 Bunca âşık içinde vardır ağzı dualı
 Âşık var gözü yaşlı hep yaşamış hayali
 Sakın hakir görmeyin hepimiz Allah kulu
 Her dala taş atmayın belki cücük yuvalı
 Kim demiş kayıp olur suçu saklamayınan
 Birgün olur görünür mızrak deler çuvalı²⁷

²⁷ Şeyhhalil Baş, *Âşık Hüseyin Sümmanioğlu Üzerine Bir Monografi*, Sivas, 2018, s. 627-628 (Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi).

Sümmanoğlu (2)

Bu hesabın hepsi bir tamdır iki bölü
 Adam var manen yaşar adam var canlı ölü
 Maneviyatın gücü maddi ile ölçülü
 Mecnun'u Vermiş derler Leyla'nın çölü
 Bülbül gülün âşığı meskeni çalı dalı
 Hakk'ın dört bin ismini zikreder kimin dili
 Hak için figan eder sanılır sesler
 Seherlerde "Ya Vedud" söyler gülün kâkülü
 Mevlâ'ya teslim olmak her bir işin temeli
 Her saat her nefeste "Allah Allah" demeli
 Mezarında yoldaşı kulun kendi ameli
 Kararmak sönmek bilmez iman Kur'an kandili
 Rengarenk şule verir yanar alı yeşili
 Âşık hasretle yaşar maşuk nazlı nameli
 Kul kendi günahına daldada ağlamalı
 Korkarım boşta kalır ameline güvenen
 Hakk'ın Gaffar isminden kullar af dilemeli²⁸

²⁸ Şeyhhalil Baş, *Âşık Hüseyin Sümmânîoğlu Üzerine Bir Monografi*, Sivas, 2018, s. 627-628 (Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi).

Sümmanioğlu (3)

Nice bin asır geçmiş dünya yaratılalı
 Âdem'e kaç yıl olmuş bu dünyadan gideli
 Rtbeler makamlarda mevki işgal edeli
 Akli selim olana işte dünyanın hali
 Fani dünya insana yaşattırır hayali
 Hayalden gerçek doğar, görünür her ahvali
 Uyan evlat uyuma, yağma dünyanın malı
 Zeval gebe kalırsa, doğurmuş kemali
 Kara toprak ayırmaz ne vekil ne de vali
 Hayırsız mal yığanlar servetinin hamalı
 Grlmş m bir kefeninde yamalı
 Hiç kimse götüremez, kabre zmrd lali
 Edip eyleyen Allah bunu böyle demeli
 Hakk'a şükür edeni sanılır mı ki deli
 Kimi şahsına küsmüş, kimin yaver ikbali
 Allah'ım kudretinde nice hikmetler dalı
 Kimisi def, saz çalar, kimisi ney kavalı
 Mutriplerin içinde yok mu ağzı dualı
 Kâinatın temeli kudretin emrindedir
 Bu dünya kalacak mı bir gün halinden hali
 İnsanlığından şaşmaz asla temiz mayalı
 Yiğitten gebe olmaz borç almamışsa kulu
 Altmışta vermemişse halledilmez mşkili
 Gördüğün her yaratık Hakk'ı çağırır dili
 Yazdığın yazıların kalemden akar seli
 Her hece bir ldr sayılan gün misali
 Yolcular kervan çeker lmeğe dağı beli
 Kimin direnci çoksa hızlı estirir yeli
 Okşamasın hoyratlar bahçede gonca gl
 Okşanan gl tez solar başka olmaz kabul
 Mevsimi geçen gülşen konduramaz bülbülü
 Yaşayan hatıralar mutlak olur öykülü

Hangi çiçek dünyaya bu yaylanın ricali
 Herkes sevdiğin ister olsa da karaçalı
 Sevenleri ayıran satın alır vebali
 Gece düşünce girer başında yeşil alı
 Bir güzelde ev ister hem döşeli dayalı
 Âşık olmak suç mudur herkes Allah'ın kulu
 Gözetir sağı solu sevdiğini bekleyen
 Ölmeden olan âşık olmaz manada ölü
 Kavuşturmak ne güzel seven iki gönülü
 Bülbül dala konmakla incitir mi sümbülü
 Bizde kabul etmeyiz yabancından kefil
 Haşra dek yanar sönmez Müslüman'ın kandili
 Zafer kazanmayanın yanlış olur ödülü
 Ya ilahi bağışla kimse perişan hali
 Hâşâ senden başkası bilmez her ahvali
 Mevla'm senin katında cümle sırlar çözülü
 Hikmetler âleminde canlı cansız yazılı
 Göklere haykıranlar dünyadan çekmiş eli
 Hayatta yenilmeyen şimdi toprakta dalı
 Rakipsiz pehlivanın kalbidir eceli
 Yıkılanlar kalkamaz dizinde yok mecali
 Kerem, Aslı'ya yandı gökte savruldu külü
 Ateşinden Kerem'in Aslı yaktı kâkülü
 İki gül arasında karaçalı dikili
 Sevda denen kara taş sinelere çekili
 Maşukun sırma zülfü polat gibi bükülü
 Hasretler mezarında gözyaşının izi var
 Kabrin kara bağrında sevda gülü ekili
 İnsafsızca ağaçtan mümkünse kesme dalı
 Olur, olmaz taşlama belki civciv yuvalı
 Yaradan izin verse ne söyler zülfün teli
 Bu makberde yatanın yok mu evlat ayalı
 Ne kapı ne pencere ikisi de kapalı
 Sağların kapıları açık geri dayalı
 Kudretin emrindedir bütün mülkün temeli

Her saniye her saat Allah'ı zikretmeli
Lütfundan af dileyip huzurda ağlamalı
Sevgili habibinden şefaata dilemeli
Onu seven âşığın gözü olur kan gölü
Benim cananım sensin bülbülün gonca gülü
Ara sıra okşarım bir iki paslı teli
Senden başkası onu bana suç görmemeli
Elde kusur görenin ahvaline gülmeli
Kabrimde yoldaş ola kişinin ey ameli
Kalem, kelam Hak için burada eylemeli
Sözün güzeli Kuran o bizim kitabımız
Her kulun son arzusu Hak'tan Cennet cemali
SÜMMANOĞLU Mevla'dan mağfiret istemeli²⁹

²⁹ Şeyhhalil Baş, a. g. tez, s. 628-630.

Sümmanoğlu (4)

Bu hesabın ortası bir tamdır iki bölü
 Adam var manen yaşar adam var canlı ölü
 Maneviyatın gücü maddede mi ölçülü
 Mecnuna irşat vermiş derler Leyla'nın çölü
 Asli Kerem'i yakmış savrulan aşkın külü
 Andelib güle âşık meskeni diken dalı
 Hakk'ın dört bin ismini zikreder kimin dili
 Hak için figan eder sanılır sesler gülü
 Seherlerde Ya Vedud söyler gülün kâkülü
 Mevla'ya teslim olmak her bir işin temeli
 Her saat her nefeste Allah Allah demeli
 Mezarında yoldaşı kulun kendi ameli
 Kararmak sönmek bilmez iman Kuran kandili
 Rengârenk şule verir yanan yeşili alı
 Âşıkta hasret büyür maşuk nazlı nameli
 Kul kendi günahına dalda da ağlamalı
 Korkarım boşta kalır ameline güvenen
 Hakk'ın gaffar isminden kullar af dilemeli
 Bu dünyanın zevkinden çekmek gerekir eli
 Mevla'm bizleri etme n'olur günah hamalı
 Umarım bağışlıya Rabbim nasırlı eli
 Muhammed Mustafa'dan şefaahat beklemeli
 Bize de nasip ola Hakk'ın cennet cemali
 Sevdiğini bekleyen gözetir sağı solu
 Âşık olmak suç ise biri de ben hatalı
 Kavuşturmak ne güzel seven iki gönülü

Zafer kazanmayanın yalan olur ödülü
Ya ilahi bağışla cümle hali müşkülü
Senden başka kimsenin yoktur ebedi dalı
Rabbim senin katında cümle sırlar çözümlü
Hikmetler âleminde canlı cansız yazılı
Ara sıra okşarım bir iki paslı teli
Seni seven âşığın olur gözü kan gölü
Yıldırım hızı ile geçsek sıratı beli
Allah'ım bağışlarsan olur sevinç yaşımız
SÜMMANOĞLU'n gözünden akar sevdanın seli³⁰

³⁰ Şeyhhalil Baş, a. g. tez, , s. 631-632.

Süveyda (1) (Songül Özel, 1974-)

Azrail tatlı can sever
 Cellad ise al kan sever
 Cümle âdem yârân sever
 Gül bülbülde nâlân sever
 Münafıklar yalan sever
 Haramzade talan sever
 Mecnun çölde ceylan sever
 Yusuf olan zindan sever
 Leyla ise nâlân sever
 Hak kendine kurban sever
 Cümle âşık canan sever
 Sazendeler elhan sever
 Gül bahçesi fidan sever
 Millet adil kağan sever
 Atam dedem sâ mân sever
 Kız kendine hayran sever
 Cümle derviş devran sever
 Hakimler hep vicdan sever
 Padişahlar sultan sever
 Gurbetteki vatan sever
 Hak aşığı ezan sever
 Cennetteki gilman sever
 Günahkârı şeytan sever
 Peygamberi Selman sever
 Resul kızı Osman sever
 Zülfikârı Merdan sever
 Ehl-i dünya unvan sever
 Ehl-i ukba iman sever
 Tekke dergâh rindan sever

Mümin olan Furkan sever
Ol mahiler umman sever
Savaş kılıç kalkan sever
Koç yiğitler çevgan sever
Hanım inci mercan sever
Fal kendine fincan sever
Koyun kuzu çoban sever
Börtü böcek orman sever
Gül goncası bağban sever
İşçi memur zaman sever
Yolcular hep seyran sever
SÜVEYDA tek Rahman sever³¹

³¹ Songül Özel, *Süveyda - Hece Hece*, Esform Ofset, Sivas, 2016, s. 63-64.

Süveyda (2)

Şu yalan dünyaya bakıp gidelim
Garip yolcu gibi çıkıp gidelim
Genci ihtiyara takıp gidelim
Su gibi azizce akıp gidelim
Tarlaya tohumu ekip gidelim
Kınayı askere yakıp gidelim
Kılıcı kınına sokup gidelim
Bin derdi tasayı çekip gidelim
Şu kara düzeni yıkıp gidelim
Gözden incileri döküp gidelim
SÜVEYDA kalbe aşk çakıp gidelim³²

³² Songül Özel, a. g. e., s. 65.

Süveyda (3)

Bir zamana geldik ki yel oldu sevdiklerim
 Kurumuş ağaçlarda dal oldu sevdiklerim
 Ummana karışmayan sel oldu sevdiklerim
 Lâf ü güzafıa dolu dil oldu sevdiklerim
 Selamsız ve sabahsız yıl oldu sevdiklerim
 Hiç doymayan nefsiyle fil oldu sevdiklerim
 Köroğlu'nun gözünde mil oldu sevdiklerim
 Sazı sözü olmayan tel oldu sevdiklerim
 Namerde avuç açan el oldu sevdiklerim
 Mala mülke tapınan kul oldu sevdiklerim
 Pazarlarda geçmeyen pul oldu sevdiklerim
 Cehenneme götüren yol oldu sevdiklerim
 Derdini söylemeyen lâl oldu sevdiklerim
 Ne olduğu bilinmez hâl oldu sevdiklerim
 Kulağın duymadığı kâl oldu sevdiklerim
 Tadı tuzu olmayan yal oldu sevdiklerim
 Gönül evi yanınca kül oldu sevdiklerim
 Düzenbaz hep sahtekâr kul oldu sevdiklerim
 Derdi gamı çekilmez zül oldu sevdiklerim
 SÜVEYDA giyilmeyen çul oldu sevdiklerim³³

³³ Songül Özel, a. g. e., s. 66-67.

Viranî (1)

(_ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _)

Ya Muhammed Mustafa ya benim imamım benim
 Yar Aliye'l-Murtaza ya şahı merdanım benim
 Kalmadığı darı cihanda zerre gümanım benim
 Askeridir gönlümün tahtında sultanım benim
 Ya Hasan Hulk-ı Rıza ya Mir-i Kuran'ım benim
 Ya Hüseyni Kerbelâ'ya merdi meydanım benim
 Ya Ali Zeynel Aba ya dilde destanım benim
 Askeridir gönlümün tahtında sultanım benim
 Ya Muhammed bakiri ya derde dermanım benim
 Ya İmam-ı Caferi ya fasl-ı pirmanım benim
 Ya İmam-ı Kazım'ı ya nur u rahmanım benim
 Askeridir gönlümün tahtında sultanım benim
 Ya Ali Musa Rıza ya canı cananım benim
 Ya Taki veya Naki'ye şah-ı irfanım benim
 Ya Muhammed Mehdi ya mah-ı tabanım benim
 Askeridir gönlümün tahtında sultanım benim
 Ya Ali ya evliya ya şahı VİRANÎ'm benim
 Ya bu demi bünyad olupdur cism-i viranım benim
 Ya Ali Aba günden güne ayağınım benim
 Askeridir gönlümün tahtında sultanım benim³⁴

³⁴ Sivas Ziyabey Kütüphanesi, Cönk No: 6721/ 73.

Viranî (2)

(_ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _)

Ya Muhammed Mustafa ya hatm-i şah-ı mürselin
 Ya Aliye'l-Murtaza ya şahı emirü'l-müminin
 Ya erenler serveri ya şahı sultan-ı zebînin
 Mehdi sahip-i zamandır evvelin ve ahirin
 Ya Hasan Hulki Rızasın şah-ı nur-ı güzin
 Ya Hüseyni Kerbelâ'ya şefiü'l-müznibin
 Ya Ali Zeynel Abaya rahmetenlil-âlemin
 Mehdi sahip-i zamandır evvelin ve ahirin
 Ya Muhammed Bakır ya tayyiban-ı tahirin
 Ya İmam-ı Caferi ya batın ya zahirin
 Ya imam-ı Kazım'ı padişahı hem nişin
 Muhammed sahip-i zamandır evveline ahirin
 Ya Taki ba Naki bad-ı ser üzre emin
 Ya Hasanü'l-Askeri ya şahı Kur'an-ı mübin
 Ya İmam-ı çardeh masum-ı pâk-i din
 Mehdi sahip-i zamandır evvelin ve ahirin
 Ya bi Hakk-ı Ali evladın hakkı bedrin hemin
 Bu VİRANÎ derdi mendin eylesen şah-ı yakın
 Lütfedüp etme şimali eylegil ehl-i yemin
 Mehdi sahib-i zamandır evvelin ve ahirin³⁵

³⁵ Sivas Ziyabey Kütüphanesi Cönk No 6721/ 72-73.

Viranî Abdal (3)

(_ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _)

Dinle imdi Mustafa'dan arifler ey şehriyar
 Bil bana kasdediptür ta ezelden aşikâr
 Murtaza'nın bendesiyim yok dilimde gayrı kâr
 Şah Muhammed Takî'dir tac-ı serimde şâhı var
 Şah Hasan Hulk-ı Rızâ'dır gözüme ruşen-i didar
 Şah Hüseyin-i Kerbela'dır padişahım aşikar
 Şah Ali Zeynel-Abâ'nın bülbülüyem gülizar
 Şah Muhammed Takî'dir tac-ı serimde şâhı var
 Şah Muhammed Bakır-ı nutku dilimde yâ-karar
 Şah imam Cafer Kâzım zikr etmeye yoktur âr
 Şah ile bazar eyleyelim tecelli Hakkı zâr zâr
 Şah Muhammed Takî'dir tac-ı serimde şâhı var
 Şah İmam Musa Rıza'dır kiblegâhı mur-mâr
 Şah Takî'nin cismi ile ve bâ Nakî her ne var
 Şah Askeri'dir Mehdi-i şâhım âl-i şâh-ı sivar
 Şah Muhammed Takî'dir tac-ı serimde şâhı-var
 Men VİRANÎ ABDAL'ın cismi olsa sad-hezar
 Âşık oldum zatına eylemişem ihtiyar
 La feta illa Ali Lâ seyfe illa zülfikar
 Şah Muhammed Takî'dir tac-ı serimde şâhı var³⁶

³⁶ Doğan Kaya Arşivi, Cönk No: 20 / 10-11.

B. BENTLERDEN OLUŞAN SİCİLLEMELER

Mikail Azafli

(Tovuz bölgesi 1924-1990)

Adam var ki el anası o Ően dövran isteyey
 Adam var ki gelb aynası meslek vicdan isteyey
 Adam var ki iltiması duyan ganan isteyey
 Adam var ki temennası derde derman isteyey
 Adam var ki Şer hatası fitne Şeytan isteyey
 Adam var ki beŐer yası zlm yaman isteyey
 Adam var ki iddiası gala zindan isteyey
 Adam var ki can Őefası Ően gülüstan isteyey
 Adam var ki insan hası cennetmekn isteyey
 Adam var ki su sonası yar mehriban isteyey
 Adam var ki gan alası iblis oğlu iblisdir
 Adam var ki derde derman bağ gülistan isteyey

Adam var ki mehebbeti eŐgi yanar dünyada
 Adam var ki sedageti dostu ganar dünyada
 Adam var ki sehaveti her vaht anar dünyada
 Adam var ki edaleti haggi danar dünyada
 Adam var ki hegigeti eder fenar dünyada
 Adam var ki Őan Őhreti donar sınar dünyada
 Adam var ki ibadeti eyler kenar dünyada
 Adam var ki tebieti Halig sanar dünyada
 Adam var ki her mhneti derdi gınar dünyada
 Adam var ki nsiyyeti yada gonar dünyada
 Adam var ki yoh geyreti gezer dinar dünyada
 Adam var ki taht-ı revan hökm  cahan isteyey

Adam var ki her bsata çatar geder AZAFLI
Adam var ki harabata batar geder AZAFLI
Adam var ki yata yata yatar geder AZAFLI
Adam var ki min min hata tutar geder AZAFLI
Adam var ki ana atar satar geder AZAFLI
Adam var ki miner ata tatar geder AZAFLI
Adam var ki can barata gatar geder AZAFLI
Adam var ki gazamata atar geder AZAFLI
Adam var ki hayvanata otarz geder AZAFLI
Adam var ki kinata satar geder AZAFLI
Adam var ki yz heyatı gaytar geder AZAFLI
Adam var ki gezer sağ can Hagg-ı divan isteyey³⁷

³⁷ Ali Kafkasyalı, *Mikyıl Azafılı Hayatı Sanatı Eserleri*, Erzurum, 1996, s. 360-361. / Kazanfer Paşayev Maral Azafılı *Mikail Azafılı-Koca Azafılıyam*, Bakı 2008 s. 405-406.

Azbî Baba
(XIX. yüzyıl)

-Senâî'ye Nazîre-

(_ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _)

Hamdülillâh ki derûnum yine sildi kederi
Meyve-dâr oldu bu dem çünkü zebanım şeceri
Destime hâme alıp yazmaya bu şî'r-i teri
Pîr rıza verdi bana dinle haberden haberi
Bî-ma'allâh gönül Hak biliriz hayr ü şerri
Kande baktıysa gözüm gördü Huda'dan eseri
Çünkü Hallâk-ı Ezel Âdem'e verdi zaferi
Kıldı Âdem'de emanet bu suverden güheri
Oldu ayine Muhammed âna kıldı nazarı
Küntü kenzden bu fenâ âlemine saldı çeri
Sûre-yi "ikra" ile eyledi arza hüneri
"Feseyekfiyekühümullâh" olup tac ü seri
Perdedir Hakk'a sivâ anla sözü anla dürri
Yazdı hem Kâzî-yi Keşşâf Harîr Taberî
Pirden aldım ezel-i lem-yezefîden haberi
Okudum kavli Ali'den haber-i muteberi

Aşka bir duralım her sihri yâd olalım
Mâsivâdan elimiz kat edelim bâd olalım
Yeter insâf edelim târik-i ifsad olalım
Nefs-i bed-hâhın elinden yeter âzâd olalım
Münker-i la'în katline cellâd olalım
Gâh bir ağlayalım gâhîce bir şâd olalım
Gâhîce bir gülelim gâhîce nâ-şâd olalım
Dilberin hecesini yazmada Behzâd olalım

Sevmede şol güzeli fenn ile üstâd olalım
 Soralım zevkini hem cevrine mu'tâd olalım
 Dağ-ı 'aşkında gam-ı 'aşk ile Ferhâd olalım
 Kâmilân zümresine dâhil ü münkad olalım
 Bir bilip Hakk'ı yine Hak ile bir zâd olalım
 Yazdı hem Kâzî-yi Keşşâf Harîr Taberî
 Pirden aldım ezel-i lem-yezelîden haberi
 Okudum kavli Ali'den haber-i muteberi

Hâlet-i cezbeye düşüp cennet-i me'vada ara
 Yüzün üzre sürünüp rûzu şeb îmâda ara
 Pâk-i âyine gibi kalb-i musaffa ara
 Verme her hûba gönül Yûsuf-ı dünyada ara
 Yürü Mecnûn olagör maksadı Leylâ'da ara
 Terk edip davâ-yı Hakk'ı yine ahfada ara
 Özünü kimseye fâş etme gönül sâda ara
 Muhzin-sezalığî âkil ü dânâda ara
 Haber-i Kâf'ı gedâ-meşreb ankâda ara
 Gir kilise dahi Mescid-i Aksâ'da ara
 Beyt-i Makdes'te dahi Ka'be-i 'Ulyâ'da ara
 Yeme içme uyuma kalb-i mücellada ara
 (Hâ) ile (kâf)da hem (kâf) ile hem (hâ)da ara
 Menzil-i bir güle gel (lâ)yı ko (illâ)da ara
 Görme gez her yerde ara hatta maverada ara
 Yazdı hem Kâzî-yi Keşşâf Harîr Taberî
 Pirden aldım ezel-i lem-yezelîden haberi
 Okudum kavli Ali'den haber-i muteberi

Âdem'e kıldırıp kıldığı ihsanda dahi
 Dahi Havva Ana'nın ettiği efganda dahi
 Hak'dan özge kim gizli bu meydanda dahi
 Hem sırat üzre yürür hem keff-i mîzânda dahi
 Şeb-i tarında 'ayân-ı mihr-i cihâniyânda dahi
 Tâ'at-i abid ile okunan ezanda dahi
 Berk-i hatıfda bile ab ile baranda dahi

Eden ol eyleyen ol zahir ü pinhanda dahi
 Gözlerim kande bakar matlab-ı cananda dahi
 Zahm-ı Eyyub'dan akan çeşme gibi kânda dahi
 Çar kitab içre ayan et Kur'ân'da dahi
 Yazdı hem Kâzî-yi Keşşâf Harîr Taberî
 Pirden aldım ezeli lem-yezelîden haberi
 Okudum kavli Ali'den haber-i muteberi

Leyse fi'd-dâr olan gayr ile diyarda da var
 Âbid ü fâcir ile mümin ü küffarda da var
 Pîr ü bernâda dahi âhla hem-zârda da var
 Sitem ü cevr ü gam cünbüş-i ağıyârda da var
 Herkesin hâli beyan murda da var marda da var
 Pertev-i zıll-i Huda fitne-i mekkarda da var
 Eser-i sun-ı Huda yokta da var varda da var
 Cümle eşyâ-yı ayân eyleyen envarda da var
 Arz-i ruy-ı zemin günbed-i devvarda da var
 Dervîşin ekl edüben çekdiği esrarda da var
 Rûh-ı Kudsi'de ayân Ahmed ü Muhtar'da da var
 Ser-te-ser hacla muhacirde de ensarda da var
 Kemendin âşık-ı zâr AZBÎ-yi bî-kârda da var
 Yazdı hem Kâzî-yi Keşşâf Harîr Taberî
 Pirden aldım ezeli lem-yezelîden haberi
 Okudum kavli Ali'den haber-i muteberi³⁸

³⁸ *Ali Rıza Öge Mecmuası, Taksim Atatürk Kitaplığı (388 a-388 b)*

Burhanî

(Dursun Durdağı, Arpaçay-Gedik köyü, 1937-)

Ey efendim her gününde zarar oldu kârım benim
 Gece gündüz kan ağlarım kalmadı kararım benim
 Düşünceden bizar oldum çok arttı efkârım benim
 Yar yolunda talan oldum gitti devlet varım benim
 Hiç bir zaman talihim yok karadır kaderim benim
 Cananıma hasret oldum budur intizarım benim
 Böyle m'olur itibarın nazlı vefatlarım benim
 Ben ikrardan dönmemişim bozulmaz ikrarım benim
 Aşık idim bir güzele terk etti ben cananım
 Sadık dostken düşmanım oldu merhametsiz yârım benim

Can can deyip dost bildiğim şimdi düşman oldu gitti
 Aşğını ömür boyu bir ataşa saldı gitti
 Beni koydu gam kederde o da gamlı kaldı gitti
 Daha görünmez gözlere sanki bir sır oldu gitti
 Vakitsiz vurdu sam yeli gazel gibi soldu gitti
 Tereddüt etti fikrinde hayallere daldı gitti
 Sevdası serimden gitmez aşkı canda kaldı gitti
 Bu canım cismimde durmaz gönlümü de aldı gitti
 Akıbetin bilemedi o da sürmedi sefayı
 Özü de gamlara daldı dertli şifakârım benim

Bülbüle cefa eyleyen arada harada kalmaz
Beni yardan ayıranlar ahım onlara da kalmaz
Ne kadar dağda kar olsa eriyer karada kalmaz
İbrahim oda atıldı yakmadı nara da kalmaz
Maşur'un kanlısı oldu kurulan dara da kalmaz
Eyyup sabur etti derde cisminde yara da kalmaz
Bir günde eyyama döner esen rüzgâra da kalmaz
Ey BURHANÎ sabur eyle ahin ağyara da kalmaz
Seni yaktı o vefasız o da yansın benim gibi
Vardı bir yada yâr oldu o zulümkâr yarım benim³⁹

³⁹ Hilmi Dulkadir, *Kars Günlüğü Tarih-Folklor-Halk Edebiyatı Araştırmaları*, Mersin, 1997, s. 183-185.

Cemal Hoca (1)

(Kağızman-Camuşlu Köyü 1884-1957)

Yezid'e lânet olsun niçin uydu hevaya
 Allah Allah bu ne hal yaptı Âl-i Abaya
 Hasan'a ağı verdi zulmetti şehzadeye
 Muhibbi âl-i evlat gel seyret bu sahraya
 Şimir çaldı hançeri gerden-i şah zibaya
 Lânet ola o kalbe düşe kahr-ı Huda'ya
 Esen yeller haber ver bu hali Mürteza'ya
 De ki çifte kuzular gitti darü'l-bekaya
 Âl-i Yezit zulmünün sesi çıkar semaya
 Bu ne cefadır Allah evlâd-ı Mustafa'ya
 Hüseyin atından düştü sahra-yı Kerbelâ'ya
 Cibril kurban haber ver Sultan-ı Enbiya'ya

Çifte kübesi düştü arş-ı rahman ağlıyor
 Kürsü kalmış kararsız kevn-i mekân ağlıyor
 Levh-i mahfuz kalemi emri Yezdan ağlıyor
 Azrail Cibril Mikail melekler kan ağlıyor
 Sekiz cennet yedi nâr heft asuman ağlıyor
 Matemdedir yıldızlar ay yüzlü han ağlıyor
 Gün yüzün gubar almış cümle cihan ağlıyor
 Cennet te İdris ağlar hur i gılman ağlıyor
 Seher yeli durukmuş durgun umman ağlıyor
 Kerbelâ çöllerinde çifte civan ağlıyor
 Hüseyin atından düştü sahra-yı Kerbelâ'ya
 Cibril kurban haber ver Sultan-ı Enbiya'ya

Hasan'ım ağı içti leb i sukker ah çeker
 Hüseyin atından düştü kime şikâr ah çeker
 Nerde kalmış eceba Bak Zülfükâr ah çeker
 Ali'nin on bir oğlu yerde yatar ah çeker
 Fatma nene ciğeri sızlar sızlar ah çeker
 Ümmügülsüm Rukiye çifte nigar ah çeker
 İbrahim Kasım ağlar kılar zâr zâr ah çeker
 Hatice ana duymuş yavrum diyer ah çeker
 Meryem asiye gelmiş ağlar ağlar ah çeker
 Havve Haşan Hüseyin'im diyer diyer ah çeker
 Hüseyin atından düştü sahra-yı Kerbelâ'ya
 Cibril kurban haber ver Sultan-ı Enbiya'ya

Hazret-i Âdem âlişan Nebi ziba ağladı
 İdris Firdevs içinde kasr-ı âla ağladı
 Nuh ile Hûd Salih'i düştü zâra ağladı
 İshak nebi İbrahim İsmail ha ağladı
 Yakup Yusuf Şuayb Lût hem Yahya ağladı
 Zekeriya zikrinde Tur'da Musa ağladı
 Dahi Harun'la Davut Süleyman'da ağladı
 Cercis'i biçer hızar İlyas da ya ağladı
 Elyasa Zülküfyü hem Meryem ana ağladı
 Hüseyin atından düştü sahra-yı Kerbelâ'ya
 Cibril kurban haber ver Sultan-ı Enbiya'ya

Ebubekir Ömer'e bu zarardır Osman'a
 Cümle Kureyş ensarın düştü ah u figana
 Âli yezit boyadı çifte kuzun al kana
 Ey server-i Enbiya sen bunu de Sübhan'a
 O gün ola göreydim Yezit düşe nirâne
 Sırttan seyreydim geçer iken o yana
 Cümle nebiler ümmet sallanarak cihana
 Fatma ana şâd olur müjde gider Rızvan'a
 Hüseyin atından düştü sahra-yı Kerbelâ'ya
 Cibril kurban haber ver Sultan-ı Enbiya'ya

Medine dağlarında süsümle sümbül ağlar
 Musirat metel atmaz esmez olmuş yel ağlar
 Dağlar inil inilder sular sarhoş sel ağlar
 Cümle kuşlar figanda bak dertli bülbül ağlar
 Viranede baykuşlar Hû çeker yıl yıl ağlar
 Kerbelâ'ya kulak ver Sahra ağlar çöl ağlar
 Biten otlar baş eğmiş çimen çiçek gül ağlar
 Lânet olsun Yezid'e şah u geda kul ağlar
 Ey Mürteza gel yetiş binekte Düldül ağlar
 Hasan'ın ağı içmiş göz yaşları sel ağlar
 Kerbelâ imdat ister gözedirler yol Ağlar
 Hüseyin atından düştü sahra-yı Kerbelâ'ya
 Cibril kurban haber ver Sultan-ı Enbiya'ya

CEMAL HOCA Yezid'i yâra tabşır kahrola
 Ah çekuben ağla gel zâra tabşır kahrola
 Lânet âl-i Yezid'e ere tabşır kahrola
 Yüz on dört surede ki sıra tabşır kahrola
 Hazreti Nurdan düşen tere tabşır kahrola
 Yüz sühufun serveri çâra tabşır kahrola
 Bin bir kelam tuhfesi Tûr'a tabşır kahrola
 Bu davayı tehir et haşre tabşır kahrola
 Âl-i Yezit sevk olur nâra tabşır kahrola
 Alır bidadı anda Bir'e tabşır kahrola
 Hüseyin atından düştü sahra-yı Kerbelâ'ya
 Cibril kurban haber ver Sultan-ı Enbiya'ya

Cemal Hoca (2)

Niçin geldim cihana
Kalmışam yana yana
Ermedim bir devrana
Saldın beni gümâna
Attın o yan bu yana
Benzedim ağlayana
Gözyaşım döndü kana
Kimdir kana boyana
Ben oldum bir divana
Bana derler efsana
Aşk oduna pervana
Oldum yetmez mi Yâ Rab

Arzularım yârîmi
Vermezem esrarımı
Taşımışam pirimi
Herkes duyar zarımı
Terk eder esrarımı
Sere saldım ağrımı
Zordur bunun durumu
Soyar baştan derimi
Terk ettirir varımı
Yandırır içerimi
Delik delik bağrımı
Deldim yetmez mi Yâ Rab

Her Őeye kadir Mevlâ
Sen alâlardan alâ
Ben herkesten bir edna
Derûnumda bir sevda
Derler âşık-ı Leylâ
Oldum bûlbûl-i Şeyda
Bana daraldı dünya
Sanma beyhude ava
CEMAL âşık-ı Huda
Bu yolda binbir belâ
Buldum yetmez mi Yâ Rab⁴⁰

⁴⁰ Metin Turan, *Can İçindedir Canan, -Kağızmanlı Cemal Hoca, Ankara, 1992,*
s. 149.

Hıfzı

(Kağızman, 1891-1918)

Ben bir gül-i nahende
Böyle bittim bitende
Baykuş oldum vatanda
Ah eyledim ötende
Can kalmadı bedende
Kan kalmadı bu tende
Pak dolaştım kemende
Umudum kaldı sende
Rahmet bu derdimende
Göz açtım derdi bende
Buldum yetmez mi Yâ Rab

Göz açtım günlerim gam
Gam ile yazdım rakam
Geleli gerdanım gem
Yüzüm kara bahtım kem
Derûnum doldu verem
Güne bile hasretem
İlahî eyle merhem
Bağrıma doldu sitem
Bir değil bin değil kalem
Çaldım yetmez mi Yâ Rab

Görmedim yevm-i mürûr
 Gelmedi yevm-i sürür
 Hele de ömrüm çürür
 Bu dalda kuş mu durur
 Her gelen bir taş vurur
 Güneş vurur kavurur
 Sam yelleri savurur
 İşte can bağı kurur
 Bağiban ne buyurur
 Eyyup'tan beter zarur
 Oldum yetmez mi Yâ Rab

Yârânım yoldaşımı
 Kavmimi kardaşımı
 Seslerim sırdaşımı
 Almazlar ataşımı
 Hayreyle sen işimi
 Yazım ile kışımı
 Toprağımı taşımı
 Ver örteyim başımı
 Zulüm tuttu peşimi
 Ah ile gözyaşımı
 Sildim yetmez mi Yâ Rab

Bahr-ı gam sağım solum
 Engine düştü yolum
 Ne tez büküldü belim
 Açmadan soldu gülüm
 Düştü figana dilim
 Hastadır can bülbülüm
 Kırık kanadım kolum
 Canıma yetti zulüm
 Ah ne güzeldir ölüm
 Sinemi bölüm bölüm
 Böldüm yetmez mi Yâ Rab

Ah vah sed-hezar ah vah
 Bir su serp yandım Allah
 Halime sensin agâh
 Ben gibi künc-i günah
 Esir oldum gâh be gâh
 Cümle feryadım tebah
 Garibim kimdir hemrah
 İşim gücüm bismillah
 Senden başka yok penah
 Seni ey şevketli şah
 Bildim yetmez mi Yâ Rab

Elestü evvelâyı
 Bildim "Kalübelâ"yı
 Mü'minem bilmem (lâ)yı
 Ben severim (illâ)yı
 Âhım arş-ı alâyı
 Geçti nedir kolayı
 Mecnun'um ver Leylâ'yı
 Kurtar ben mübtelâyı
 Seslerim sen Mevlâ'yı
 Başa bin bir belâyı
 Aldım yetmez mi Yâ Rab

Gemim gitti ummana
 Pek düşmüşüm yamana
 Kime gidem gümana
 Geldim Allah amana
 Cümle ehl-i imana
 Âhım döndü dumana
 Bir kaşları kemana
 Eğilmişim damana
 Yazılmışım fermana
 Bin dert ile dermana
 Geldim yetmez mi Yâ Rab

Başımda bir duman var
 Zanneyleirim kar yağar
 Bağ-ı cismim nev-bahar
 Sinem yeşirdi yar yar
 Ağlarım leyl ü nehar
 Çeşmimden sular akar
 Çekticeğim ahüzar
 Bak bu bağda ne çok nar
 Bülbül yuvasında mar
 Saldım yetmez mi Yâ Rab

Bak HIFZI'nın terine
 Gamına kederine
 Akis geldi serine
 Sayalım kederine
 Yazılmış defterine
 Söylemez maderine
 Yazmıştır ciğerine
 Gösterir perverine
 Deryalardan derine
 Daldım yetmez mi Yâ Rab⁴¹

⁴¹ Ensar Aslan, *Doğu Anadolu Şairleri*, Erzurum, 1978, s. 43-45. / Mustafa Turan, *Kağızman ve Âşık Hıfzı*, İstanbul, 1988, s. 65-68. / Sait Küçük, *Kağızmanlı Hıfzı*, Ürün Yay., Ankara, 2007, s. 84-88.

Huzurî

(Ali Coşkun, Yusufeli Esenyaka köyü, 1886-1951)

Ey şarkın dilberi
 Hûblar serveri
 Melek-zâde peri
 Bir tanesin sen
 Kirpiğin neşteri
 Çarhın hañçeri
 Sürmeli gözleri
 Mestanesin sen

Dudağı gül-tersin
 Ağzı sükkersin
 Yanağı ahmersin
 Çeşm-i enversin
 Bileği mermersin
 Boyu ar'arsın
 Hazine değersin
 Dür-dânesin sen

Herkes sana mail
 Kapında sail
 Lütfuna yok nail
 Görüşmek müşkil
 HUZURÎ elhâsıl
 Yapmaz bunu akil
 Divanesin sen⁴²

⁴² Mustafa Adil Özder, *Huzurî Divanı* (Haz. Muammer Demirel), Yusufeli Belediyesi Yay., Samsun, 2015, s. 506.

Kevserî (1)(Dursun Doğan, Ardahan-Göle, Yavuzlar köyü,
1963-)

Gönül sofranı yere ser fakirleri davet eyle
 Darda kalmış yoksullara düşkünlere hürmet eyle
 Yardımım eksik etme al karşına sohbet eyle
 Aradaki dostlukları muhabbetle kuvvet eyle
 Merhametti eksik etme iyilikle şöhret eyle
 İnsanı insandan seçme değer verip kıymet eyle
 Allah rızasını kazan hak yoluna hizmet eyle
 Dostluk bağlarında her dem doğruluğu ülfet eyle
 Helal çalış helal kazan bu unsurda servet eyle
 Gönül yapamasan dahi kırmamaya gayret eyle
 Güler yüzle tatlı sözle hoş lisanla iffet eyle
 Bu gelen bir gün göçer bu durumu idrak eyle
 Sadakatli azimli ol güven ile kudret eyle
 Gariplere yedir içir malından az külfet eyle
 Ben gerçekleri söyledim sonra sen deme demedi
 Gurur şehvet çirkeflikten sapıklıktan nefret eyle

Arifleri arif eden ilmi irfan cemiyettir
 Öğrenmeden yatıp kalmak toplumda bir cehalettir
 Faydalı esaslı ilke asilzade asalettir
 Tevazulu zarif olmak her konuda nezakettir
 İtibarlı olan kimse bu ondaki sadakattir
 Tevhide meyil verenler seçtiği yol hakikattir
 Basiretli ihya eden inandığı itikattir
 Saygı sevgi her deminde hoş görülü iltifattır

Gayret et tembellik yapma sabredenler selamettir
 Acele etmenin sonu girdapta bir felakettir,
 Laf anlayıp söz dinleyen kişideki şahsiyettir
 Dünyada en büyük servet can sağlığı afiyettir
 Temiz giyin temiz kuşan temizlik bir zarafettir
 Hülâsa bu ibareler ferasetten ibarettir
 Neticede hayatında her gününü haslet eyle

Âşık KEVSERÎ der, asla şişip de kudurma beyim
 Vefalı ol geçimli ol kimseleri kırma beyim
 Boş işlerle sen kendini avutup ta yorma beyim
 Geçen günler ömürdendir yatma çalış durma beyim
 Güven verince aldatma çürük köprü kurma beyim
 İki kişi arasına sakın sakın germe beyim
 Bazısının ayıbını alıp yüze vurma beyim
 Onu affet erdemli ol kusurları görme beyim
 Yılan gibi zehirleyip insanları sarma beyim
 Yaşı kuruyu alıp da karıştırıp karma beyim
 Bu yol kısa hem fanidir fazla soru sorma beyim
 Yetimin hakkını yeme o vebale girme beyim
 Kendi şahsın yerden yere çamurlara sürme beyim
 Zalimlerle gezip tozma yanma de varma beyim
 Lâkin doğruyu demesem gel de bana minnet eyle⁴³

⁴³ Sedat Bahadır, *Âşık Kevserî (Metin-İnceleme-Tasnif Çalışması)*, Pamiray Yayınları, İstanbul, 2015, s. 231-232.

Kevserî (2)

Kimi düz yolda gidemez kimi gezer semavâtı
 Kimi yerinden kalkamaz kimi sever seyahatı
 Kimi nekes kimi cimri kimi döner semahatı
 Kimi geçim telaşında kimi eyler serazatı
 Kimi Ahiret peşinde kimi Dünya sefahatı
 Kimi eyler ihaneti kimi yapar sadakati
 Kimi sever süslü püslü kimi sevmez şatafatı
 Kimi inanmaz âlemde kimi yaşar itikattı
 Kimi duygudan yoksuldur kimi bilir iltifatı
 Kimi su döver havanda kimi yapar icraatı
 Kimi muhabbetti tatlı kimi durmadan kalp kırar
 Kimi birkaç laf diyemez kimi söyler müstezâtı

Zaman bizden aktı gitti geride kaldı birazı
 Sağlık elden gider ise hastalık eder marazı
 Saçlara ağlar düşünce bu da onun bir ibrazı
 Geçen günler Ömürdendir kimse etmez itirazı
 Nasip kısmettin biterse yiyemezsin tek kirazı
 Kıрма kimsenin gönlünü herkes senden olsun razı
 Alma yetimin ahini eyleme kastı garazı
 Bu yerin tek sahibi var yoktur başka bir ifrazı
 Dünyadaki son yerimiz tek mezarlık bir arazi
 Mülayim ol sabırlı ol olma kasırga poyrazı
 Yeme garibin hakini kurulur mizan terazi
 Kimi derde derman olur kimi çoktur kabahati

Ey KAVSERÎ gel Meninle yapalım hoş bir hasbihal
Kavrayalım muhabbetti edelim methin intikal
Çünkü bu devri ümide bir gün ederiz irtihal
Şimdi final elde iken tüm işler olmanın iptal
Ecel rüzgârı esince çöller de savurur kumsal
Bana hakikati anlat lütfen anlatma boş masal
Tevhit her dem günlümüzde Risalet bizlere kutsal
Kaç senelik ömrümüz var dayanır mı dizde mafsâl
Vücut kontrolün kaybeder okyanusta tıpkı sandal
Artık can beden içinde sanki değil ona emsal
Ahirette üstümüze Nur gibi açılsın hilal
Kimi emir söz dinlemez kimi dinler itaati⁴⁴

⁴⁴ Sedat Bahadır, a. g. e., s. 232-233.

Kevserî (3)

Gönül şu devri âlemde en son yerin mezar gönül
 Azrail geldiği zaman eylemez bir Pazar gönül
 Bir gün dem-i devranını talan eyler bozar gönül
 En hassas zayıf yerinde darbe vurur sezer gönül
 O zaman öz vücuduna sen olursun bizar gönül
 Karlar yağar saçlarına küme küme tozar gönül
 Hayırsız evladın varsa epey seni üzer gönül
 Senin işlerin beğenmez azarlayıp kızar gönül
 Talih atar bir köşeye sen can çekişir durursun
 Beş on kişi mezarını gelir acır kazar gönül

Yüce Allah münezzehdir Resulün nur cemali var
 Kurandaki ayetlerin ayrı ayrı meali var
 İrşat olan irfan olur ilmi bilgi kemali var
 İbaresî mümtaz zeki bahtı açık ikbali var
 Asilzade şahsiyetin nezaketli bir hali var
 Her mevkide sağlam yürü namertlerin iğfali var
 Devri âlem devir eyler yaşlı civan emsali var
 Şu sahalar boş kalır mı Evliyası şemail var
 Kimi değerini tartar kimisinin ihlali var
 Eloğlu ariftir derler gelir seni süzer gönül

KEVSERÎ der, Ey Resulüm derde derman gel bu yana
Ön sekiz bin âlemlere gelen sultan gel bu yana
Salât-ü selamlar olsun kalpte şükran gel bu yana
Şefaat eyle bizlere sonsuz umman gel bu yana
Hep senin ümmetin dediniz bize mihman gel yana
Nasip et yüce Allah'ım her dem iman gel bu yana
Nur dağında zikre şayan canım kurban gel bu yana
Gün olsa varsam Ka'be'ye n'olur zaman gel bu yana
Uhud Bedir'de ölseydim ceng-i meydan gel bu yana
Keşke o zaman olsaydım ruhum orda gezer gönlü⁴⁵

⁴⁵ Sedat Bahadır, a. g. e., s. 233-234.

Fennî Baba

(XIX. yüzyıl)

(. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _)

Eliftir servi-veş ol kametin gülşende görsünler
 Yanağın aksini gülde, lebin hem anda görsünler
 Benim mur-ı zaif o tali'im hürremde görsünler
 Demem tennur-i dilde ateşim külhanında görsünler
 Seririnde seni sultan, beni efgende görsünler
 O gönlüm rişte-yi zülfünle bağlı bende görsünler
 Aman bu genc-i dilde gizli sırrım sende görsünler
 Beni dirlikte birlikte seninle zinde görsünler
 Muradım tal'at didârını bu bende görsünler
 İkilik mündef'i olsun bizi bir tende görsünler

Perişan hal olur zülfün gibi gönlüm bu kesrette
 Komuştur o lebin Hakk'a bütün uşşakı hayrette
 Beni mesrur-ı dilşad eyleyen sensin tarikinde
 Sen ol Kâf üzre Ankâ'sın benim cism ile surette
 Sana itlâk olur derya bana dalga izafette
 Serab-asa bu varlık mahv olur bahr-ı hakikatte
 Senin şeklin olur güya benim şeklim kıyafette
 Muradım tal'at didârını bu bende görsünler
 İkilik mündef'i olsun bizi bir tende görsünler

O sen şemsin ziyasıdır benim başımdaki sevda
 Benim asl-ı hayatımdır senin alemindeki ihfa
 Senin hüsn-ü cemalindir bu bende görünen Hakk'a
 Benim derdim devasıdır senin la'indeki derya
 Senin vasf-ı hayalindir dilimde devr eden esma
 Güvâh olmuş dehan açmış senin senin tevhidinde sema
 Benim ruh-ı revanımsın seninle zindeyim hala
 Niçün tefrik idüp derler bana Mecnûn sana Leylâ
 Muradım tal'at didârını bu bende görsünler
 İkilik mündef'i olsun bizi bir tende görsünler

Götür yüzden nikabın ref idüp ey gonca-yi gülfem
 Habibin nur-ı feyzinden kamu şem'i olmasun muzlem
 Dökülsün o irak-ı rîzin yüzünden güllere şebnem
 Görülsün o hat u halin okunsun kalmasın mübhem
 Kapansın ağzı gülzarın seni görsün olup ebsem
 Senin bir şemme-yi hüsnünden görüp tahtın kodu Edhem
 Mürid-i aşk olan daim yanar aşkın ile her dem
 Vücudum mahv u mahz olsun budur evlâ budur elzem
 Muradım tal'at didârını bu bende görsünler
 İkilik mündef'i olsun bizi bir tende görsünler

Gönül mülkü müsellemdir senin feyzindedir ey hur
 Senin ebru-yı takından felekler oldular kambur
 Döşendi yerlere sayen anın çün oldu pür-mamur
 Beni Yusuf cemalindir kılan bu derd ile meşhur
 Benim muzmer zamirimde senin şevkindürür destur
 Getirdin alem-i kevne beni sen eyledin mecbur
 Elimde hüccet olmuştur yüzünde ayet-i Ve't-Tûr
 Benim yadımladır yadın benim Ferhat benim Mansur
 Muradım tal'at didârını bu bende görsünler
 İkilik mündef'i olsun bizi bir tende görsünler

Eya cana safa ehli değildir olmaya irfan
Odur zevk ü himem ile bu pazarı eden seyran
O gavvas-ı me'anidir eder her nüktesin o urgan
Bu sözdür sözlerin sağı sözümde yoktur noksan
Cihan bağında tahsil-i rıza sermayedir ey can
O bahrin mevcidir alem teceddüd üzeredir her an
S'ıfat-ı esmaya müteferrik o gündü cümleden nihan
Yolunda gam değil FENNÎ olursam ben dahi kurban
Muradım tal'at didârını bu bende görsünler
İkilik mündef'i olsun bizi bir tende görsünler⁴⁶

⁴⁶ *Ali Rıza Öge Mecmuası*, Taksim Atatürk Kitaplığı BEL_Yz_00131 (666b-667a).

İbrahim Çiftçi

(Muş-Bulanık, 1980-)

Erkek isen çık meydana bir göreyim boyun senin
 Bir elli beş ölçüdesen türlü türlü huyun senin
 Gırırh boynuz teke keçi bozulufdu soyun senin
 Kim çalır kimler oynadıf nanaylıdı toyun senin
 İçif içif gudurufsan Terkoz'dandı suyun senin
 Gece çökerem gastına kimse duymaz vayın senin
 Gören kimi şahlanersen bilmem nedi hayın senin
 Ölsen toprah gabul etmez derindendi guyun senin
 Gündüz gezersen meşede tilki çakal tayın senin
 Bülbül güle meyillidi senin kimi düzgünleşe
 Dolanarsan tazı kimi kokmuş etdi payın senin

Adını âşık koyufsan çalacah bir sazın yohdu
 Davat etmeden gelersen çoh yüzsüzszen nazın yohdu
 Meclisden istek verseler diyemmezsen mazin yohdu
 Duydum babanda aşımış senin ele sözün yohdu
 Zehmimi salsam peşine kaçammazsan hızın yohdu
 Mahlasın hozan tilkisi yemeye bir gazın yohdu
 Seni teki ala garga ne bahar ne yazın yohdu
 Bunnara gülüf geçersen çünkü senin yüzün yohdu
 İçin pisliknen dolufdu görmeye bir gözün yohdu
 Abdesli girilmez içeri yeyilmez bir lokma nan'ın
 İstikanın zezem dolsa içilmez ki çayın senin

Sövsem yüzün hiç kızarmaz benziyersen sen arsız
Onun bunun laflarını çalif dönüfsen hırsız
Tükürsem ağzıma yazık cemalin benzer nursuza
Basdığın yerde ot bitmez sen ohşarsan uğursuza
Boşa ağzımı yormuşam senin kimi değersize
Kapı kapı dilensen de hayırın olmaz kârsız
Koyun bile seslenende koşa koşa gelir tuza
Bu yazdığımı anlamaz ne diyem ki şuursuza
Niye diliniz konuşmaz kim deyif ki şair size
İBRAHİM'in bu sözleri kime dese annıyardı
Dediler kalubeladan bozulufdu ayın senin⁴⁷

⁴⁷ 24 Ocak 2013 günü Facebooktan alınmıştır.

İhlasî (2)

Fikri bozuk kötü insan yıkılmış bir han gibi
 Kucak açmaz mazlumlara zalim Firavun gibi
 Türlü türlü renge girer gerçeği şeytan gibi
 Nadan olur kıymet bilmez kalpleri kıran gibi
 Sıfatını gören kaçır zehirli yılan gibi
 Fitne saçar ortalığa vahşi bir sırtlan gibi
 Doğrulukla işi olmaz yük taşır palan gibi
 Karanlıktır bütün işi ağaramaz tan gibi
 Marifeti karıştırmak selâmı bühtan gibi
 Sözünde lezzet olmaz özünde yavan gibi
 Görünüşü tatlı amma acıdır soğan gibi
 Fırsat kollar art niyetle saldırır doğan gibi
 Baykuş olup ören seçer bağ olmaz vatan gibi
 Kuzgun gibi leşe konar burnu pislikten çıkmaz
 Evliya sanar kendini nefsi pis evran gibi

Adam değil hoyrattır bu bilmez can kıymetini
 Duruşuyla belli eder anla zihniyetini
 Düşünmeden kırar döker gönül vilayetini
 Gördüğünde kul sanırsın pürmelal heybetini
 Gözü kördür, kulak sağır çözmez Hak hikmetini
 Kırmaz artık ram olmuş, benlik esaretini
 Edep bilmez, erkân bilmez almaz nezaketini
 Taş kesilmiş o yüreği bağlar merhametini
 Eşe dosta söz verse de görmen sadakatini
 Meclisleri karıştırır seyret rezaletini
 Bürününce hoyratlığa siler zarafetini
 Kinin kumar ömür boyu atmaz husumetini
 Zanneder kendi çok bilir yok eder devletini
 Hesap günü gelecektir kaçıyı yok hesaptan
 Sen de yolcusun dünyada bu yolda kervan gibi

Kimler kondu kimler göçtü yolcuyla yol ettiler
Şah oldu sultan oldular hepsi salda gittiler
Can verirken bedeninden yanıp yanıp tüttüler
Nice mağrur gezenleri kefene bürüttüler
Benim diyen fanileri benlikte erittiler
Koydular da dar odaya orada çürüttüler
Omuzdan omuza verip gelmeze yürüttüler
Malı mülkü kaldı ele kapısın kapattılar
Güvenme şöhrete şana mağruru ağılattılar
Dilbaz idi bülbül gibi çenesin bağlattılar
Gözü gülerdi cihana yaşını çağlattılar
Ahirinde mayan olan toprağına kattılar
Hakk'a tabi olmayanı nefsinde öğüttüler
Helalden arar İHLASÎ uzak değil tüm nimet
Menziline ereceksen, yolu var Kur'an gibi⁴⁸

⁴⁸ Doğan Kaya, *Tür ve Şekil Penceresinden İhlasî'nin Şiirleri*, Vilâyet Kitabevi, Sivas, 2016, s. 163-164.

Kadimî (2)

Gel âşık bağlan canana
 Gezme divane divane
 Dertliysen varak Merdan'a
 Den gelsin çabuk lokmana
 Asla yalanım yok sana
 İnan aşkım güven bana
 Beraber çıkak seyrana
 Dalalım bahr-i ummana
 Belki gelin tez imana
 Bağlanalım biz Kuran'a

Gezme avare avare
 Gel kendini sokma dara
 Çekilirsin sonra dara
 Açarlar bağrında yara
 Düşürürler ahu zara
 Kolay işin döner zora
 Hizmet et bir işe yara
 Gel dağları yara yara
 Dosta bağlan dostu ara
 Kapansın açılan yara

Bir noktadan başlamalı
 Zalim nefsi boşlamalı
 Nara atıp haşlamalı
 Kötülüğü dışlamalı
 Edepsizi taşlamalı
 Ham insanı işlemeli
 Bir kenardan aşlamalı
 Gönülleri okşamalı
 Güzel şeyler düşlemeli
 Yar seveni fişlemeli

KADİMÎ'nin duy sözünü
Aşk ile doldur özünü
Ayırma dosta gözünü
Gece gündüz sür izini
Çekmeli gönül nazını
Çalmalı aşkın sazını
Gel dizime vur dizini
Söndürme aşkın közünü
Öpem bal akan ağzını
Böyle bu yolun düzeni⁴⁹

⁴⁹ Murat Demir, *Sevda Çiçeği Âşık Sefil Kadimî Hayatı-Sanatı- Şiirleri*, Vilayet Yayınları, Sivas, 2015, s. 75.

Mahcubî (2)

Canana selâm
Rıdvana selâm
İhvana selâm
Kurbana selâm
Mihmana selâm
Meydana selâm
Yezdan'a selâm

Cânımdır Allah
Kanımdır Allah
Hânımdır Allah
Dinimdir Allah
Yönümdür Allah
Önümdür Allah
Sonumdur Allah

Aşkla inandım
Aşkla boyandım
Aşk ile yundum
Aşk ile kandım
Aşk ile döndüm
Aşk ile yandım
Aşk ile söndüm

Her yâdım Beka
 Nevzadım Beka
 İrâdım Beka
 Evrâdım Beka
 Dil-şâdım Beka
 Bünyâdım Beka

Güle eyvallah
 Göle eyvallah
 Dile eyvallah
 Kula eyvallah
 Çula eyvallah
 Yola eyvallah
 Hâle eyvallah

Gönlünce eş Hiç
 Kaynayıp coş Hiç
 Servete koş Hiç
 Cep dolu-boş Hiç
 Engeller aş Hiç
 Döktüğün yaş Hiç
 En son-en baş Hiç

Allah ki bes Hû
 Baki heves Hû
 Cana kafes Hû
 Hem-dem nefes Hû
 Âlem bî-kes Hû
 Murâdım Beka
 Çıkmaz bir ses Hû
 MAHCUBî kes Hû

Mevlüt İhsanî

(Mevlüt Şafak, Şenkaya, Çermik köyü, 1928-2010)

Lâ-mekân menzilden geldin zuhura ayan beyan
 Oldu aslı türabı balçıktan yapıldı insan
 Geldin hükmünü yürüttün oldun âleme sultan
 Adem'e lütfetti nice çok ihsan
 Oldun üç yüz altmış sinir aza biriktin birden
 Seni yaptı çar anasır lemyezel Gani Sübhan
 Ab u ateş hak-i rüzgâr fikirle verdi lisan
 Verdi hizmeti eline nice eşya nice can
 Seni naz ile besledi nice verdi türlü can
 Nedir mağrur gururlar makaslı turab değil misin
 Şükreyle Gani Yazdan'a aslı türap değil misin

Sana nurundan nur kattı nasip etti cenneti
 Koltuğundan hava verdi birbirine şevk etti
 Verdi cinanı bağında sana türlü lezzeti
 Buğday danesini yeme dedi haram etti hakkati
 Dileği emri bu idi türlü Hakk'ın hikmeti
 Şeytan tavus meleşiydi ona taktı laneti
 Ta ezelden hak buyurdu Adem'in müsalleti
 Adem ekl etti buğdayı üryan kaldı cesedi
 Atıldı Serendip çitte nice çekti zahmeti
 Kırk yıl sonra kavuşturdu yine verdi ziyneti
 Cümle insan ondan geldi Adem'in zürriyeti
 Aldandın şeytan sözüne bağıri kebab değil misin
 MEVLÜT mağrurlanıp gezme sonu harap değil misin⁵⁰

⁵⁰ Işıl Altun-Yasemin Gürsu, *Âşık Mevlüt İhsanî, Gizli Defterim, Yaşamı-Edebî Kişiliği-Yayınlanmamış Şiirleri*, [İstanbul], Tarihsiz, s. 312.

Mustafa Aydın

(Kars-Selim-Beyköy,1963-)

Yaradan'ın şaheseri dönüp kevn ü mekâna bak
 Bu mekân içinde yaşar halifesi insana bak
 Âlemlere rahmet için gelen şah-ı sultana bak
 Livaü'l-Hamd sancağıdır sığındığın limana bak
 Fatihadır Kur'an kalbi iman ehl-i imkâna bak
 Yeter ki sen şükür eyle yönel Hakk'a divana bak
 Hal ehline yolun düşsün muhabbetli irfana bak
 Dili kalbi Hakk'ı söyler zikrettiği lisana bak
 Dünya ehline sunduğu can içinde canana bak
 Her şeyi yoktan var eden Zülcelal ü Rahman'a bak

Dağların beli bükülür şiddetli rüzgâra karşı
 Kış gelince mahmurlanır başı duman kara karşı
 Nebatın yüzü güler gelen ilkbahara karşı
 Bülbüller figana başlar gül açılır hâra karşı
 Âşıklar sevda dilenir muhabbetli yâra karşı
 Mansur "Ene'l-Hak" diyecek bile bile dâra karşı
 Cennet-i müzeyyen vardır cehennem-i nara karşı
 Canlı cansız secde eder mutlu olur nura karşı
 Bütün ruh sahibi gelir Ya İsrail Sûr'a karşı
 Âlemlerin rabbine dön rahman rahim Sübhan'a bak

Âşık MUSTAFA AYDIN'ın çaldığı sır gönül sazı
Yüreğinde yâr sevdası ağlatır ya bazı bazı
Yârdan gelen çilelere ezelden oldum razı
Alnım açık yüzüm aktır yaşadığım temiz mazi
Töresi budur sevene sevilen çektirir nazı
Umudunu kesme sakın bahtın alnındaki yazı
Tövbe eyle günahına Hakk'a karı et niyazı
Muradına ermek için terk eyle dünya marazı
Eğil huzuruna Rabb'in kendin için kıl namazı
Hak nurunu tamamlamış ayetine Kur'an'a bak⁵¹

⁵¹ Şiir 7 Mart 2019 günü tarafımızdan derlenmiştir.

Posoflu Müdamî (2)

(Sabit Yalçın, Posof, Demirdöven köyü, 1914–1968)

Bugün rûz-ı matemdir hep umur-ı dünyaya
 On üç asırdan beri kaydolmuştur künyeye
 Âlem-i İslâm ağlar pençe-yi Al-i abâ'ya
 Zulmü reva gördüler hafîd-i Mustafâ'ya
 Nice kıydı o kâfir Hüseyin-i müctebâya
 Sabretti Eyyub gibi başa gelen belâya
 Hüseyin'in çadırında kulak ver vaveylâya
 Ah u figan sed-fizah gitti arş-ı alâya
 Bütün melekler ağlar ahvâl-i Kerbelâ'ya
 Çırl çıplak aç susuz hasta Zeyne'l-Abâ'ya

Adem'den beri böyle zulm olmamış dünyaya
 Bu hâl ilân olundu ervah-ı enbiyaya
 Kutbu gavs-i azama güruh-ı evliyaya
 Kurrübiyan ağladı arş geldi zelzeleye
 Sed be sed lânet olsun Yezid-i bî hayâ'ya
 Hem ana tâbi olan zümre-yi eşkıyaya
 Değişti dini melun üç nefeslik dünyaya
 Cihan oldu zulümat döndü şeb-i yeldaya
 Canlı cinli kan ağlar ahvâl-i Kerbelâ'ya
 Çini çıplak aç susuz hasta Zeynel Aba 'ya

Susuz şehit ölene Fırat ağlar Nil ağlar
 Bir içim suya sebep şuhur hafta yıl ağlar
 Bu gün matemde cümle arşdaki kandil ağlar
 Mâr-ı mûr u şîr pelenk hem gergedan fil ağlar
 Zîrûh-ı cümle mahlukat yuvada bülbül ağlar
 Sökülünce haymeler çarşaf perde tül ağlar
 Kıyam eden nişane berr ü yaban çöl ağlar
 Yaradılmış neki var vahşi ifrit kul ağlar
 Cemadât bile ağlar ahvâl-i Kerbelâ'ya
 Çini çıplak aç susuz hasta Zeynel Abâ'ya

Dini kaypak olanlar Amr'a Şimr'e uydular
 Köpek gibi leş yiyip cife ile doydular
 O masum şehitlerin libasını soydular
 Allah'tan korkmadılar üryan püryan koydular
 Şam'a adam gönderip her taraftan duydular
 Muzaffer olmuş gibi kalkıp andan tüydüler
 Fırat'ın suyu ile kılıçların yuydular
 Kufeliler söz verip ikrarından caydılar
 Cemadat bile ağlar ahvâl-i Kerbelâ'ya
 Çırıl çıplak aç susuz hasta zeyne'l-Aba'ya

Hele bak Süfyanîler Hanedan'a n'ettiler
 Üç nefes dünya için dinlerini sattılar
 Kimine ağu verip kimin şehit ettiler
 Mal bulmuş mağribi tek muradına yettiler
 Göre göre özlerin Cehennem'e attılar
 Biat edelim diye söz verip aldattılar
 Sonra İslâm âlemin birbirine kattılar
 Yevm-i mahşere kadar MÜDAM'ı ağılattılar
 Cemadat bile ağlar ahvâl-i Kerbelâ'ya
 Çırıl çıplak aç susuz hasta Zeyne'l-Abâ'ya⁵²

⁵² Bekir Sami Özsoy- Halil İbrahim Ataman, *Posoflu Âşık Sâbit Müdamî*, Kayseri, 1993, s. 217-218.

Posoflu Müdamî (3)

Aya şûh sitem-kâşım aşkın hayâlime ekdir
 Kimine aşkı yok canda anın bil yakım şekdir
 Ra'id bahar gibi sevda damarım dolu şimşektir
 Bir berk-ı hatf gibi gürleri sesi ne top ne tüfektir
 Serim aşkın rubatıyla bağlı sanma ki köşktür
 Çözülmez haşre dek ister Mansur gibi dara çektir
 Bir an gitmez hayalimden kâinat eylesem tektir
 Pervane nârdan ayrılmaz demişler Hak görecektir
 Denizler tuğyana geldi sırr-ı şeki asyabımdan
 Cananım başka cürmüm yok günahım seni sevmektir

Sanarım yâr yanındasın uyansam raht-ı habımdan
 Günüm oldu şebi yelda ayrıldım afitâbımdan
 Senin sadâra ben guş eylerim cenk-i rübânımdan
 Akü gitti didem yaşı yeriz ciğer kebabımdan
 Gâhî kalbe tecelli eylerim görgil hitabımdan
 Sehi mantık-ı îzharı okurum aşk kitabımdan
 On iki yaşta ayrıldım pederden hane babımdan
 Bin bir türlü serzenişler söylediler gıyabımdan
 Hayâ perdesini yırttım eser yoktur hicabımdan
 Cananım başka cürmüm yok günahım seni sevmektir

Ezel aşkın başlığını aldım Adem ve Havva'dan
Maşuku sık karladım Yusuf ile Züleyha'dan
Birazcık sende alaydın aşkı hadime öğreten
Sana insaf vere Mevlâ Rabia aşınadan
Okudun işve naz korusun şerrinden saçı Leylâ'dan
Derdi dilden bihabersin malumun yok mu sevdadan
Şerrin lebinden nişan et kelâmı kandı ahladan
Merde canım hayat bulsun misali nefh-i İsa'dan
MÜDÂMÎ Şemsinur ile yazılmıştır musammadan
Cananım başka cürmüm yok günahım seni sevmektir⁵³

⁵³ Oğuzhan Aydın, *Osmanlı Türkçesinin Son Temsilcilerinden Her Yönüyle Molla Âşık Müdamî*, Gazi Kitabevi, Ankara, 2015, s. 480

Nevruz Ali Çiçek

(Kars-Arpaçay Çetindurak Köyü, 1955-)

Âşıklık polattan zordur düşürürüm dara âşık
 Bülbül gül için ne çekti yolun düştü hara âşık
 Şansın olsaydı gelmezdin senin bahtın kara âşık
 Gelen pişman giden pişman düştün bu pazara âşık
 O bir gündü gelip geçti boşa attın nârâ âşık
 Sen bir dalgıç dünya derya çabuk düştün tora âşık
 Aşk âşığın çilesidir ermek zordur yâre âşık
 Kendine fazla güvenme ederim beş pare âşık
 Sevda hançeri değerse asla olmaz çare âşık
 Helal çalış helal âşık olmayan avare âşık

Gömlek yırtık üstün kirli hele bak bu haline
 Bağı bozuk bağbanı yok sahip değilsin gülüne
 Sanki sürü peşindesin bir bak boynunda zilene
 Alır başını sokarım şimdi sobanın külüne
 Ceryan kesik akün bitik ihtiyacın var piline
 Bir karışta sakalın var makas değmemiş kılına
 Kara sineğin işi ne düşersin arı balına
 Neden sağa sola çarptın çekip gitseydin yoluna
 Başına bu hal gelmezdi sahip olsaydın diline
 Tavuk gibi gezinirsin bindiririm tara âşık

NEVRUZ ALİ'ye çatarsın kayıp olmuş izin senin
Ne kadar cahil kalmışsın hiç mi yoktur yazın senin
Aklın yokken sahip çıkmaz oğlun senin kızın senin
Yatarken nasıl kalkarsın hani nerde bizin senin
Bülbül gibi ötüyordun nerededir avazın senin
Arın yitik aburun yok hiç utanmaz yüzün senin
Dünya malına doymamış halen açtır gözün senin
Yedin yedin suyun içtin vereyim mi tuzun senin
Üzerinin çamuru ne çırılacak tozun senin

Ancak düşmüşsün elime çekeyim tımara âşık⁵⁴

⁵⁴ Metin Ekici-Pınar Fedakâr-Sıdkı Bahadır Tutu-Mustafa Gültekin-İzzet Kocadağ, *İzmir'de Yaşayan Âşıklar Antolojisi*, İzmir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, İzmir, 2014, s. 35.

Ozan İnci

(Almanya-Duisburg, 1973-)

Sormayın sarardım soldum beni benden aldı sevda
 Hasretiyle doldum taşım acılara saldı sevda
 O yar vurdu hançerini yüreğimi deldi sevda
 Beni kopardı hayattan yeryüzünden sildi sevda
 Sanki veba gibi dostlar nasıl beni buldu sevda
 Bedenime hükmeyledi baştanbaşa doldu sevda
 Bel büküldü diş döküldü saçlarımı yoldu sevda
 Genç yaşta ecelim oldu cenazemi kıldı sevda
 Sevenler murat almadı öz canından yıldı sevda
 Bağda güle har dokundu sararıp da soldu sevda

Zindanında esir oldum sevda cana kar eyledi
 Başkasını göremedim gözlerimi kör eyledi
 Sitemle düştüm yollara yürümeyi zor eyledi
 Yandım yandım küle döndüm yüreğimi kor eyledi
 Bülbül gibi figan ettim beni ahu zar eyledi
 Kader bırakmadı beni yollarımı dar eyledi
 Kimse bilmez feryadımı sevdam canı sır eyledi
 Sevdanın zulmü sitemi yüreğime yer eyledi
 Gönül ferman dinlemez ki beni isyankâr eyledi
 Bir hayalden ibaretmiş soran yok ki n'oldu sevda

Ne Kanberler arzusuna ne sabırla yola vardık
 Yalan yanlış diyarlarda zalim olan kola vardık
 Has sanıp da bu bağlarda suni olan güle vardık
 Yaş değil çınarın kökü kırık olan dala vardık
 Yar bilip de bu diyarda basit çağa yıla vardık
 Bin bir ateşler içinde sonu gelmez küle vardık
 Aşkın gömleği yerine yırtık pırtık çula vardık
 Yardan haber gelir diye bir geçersiz pula vardık
 Tutuşarak sahralarda onulmaz bir çöle vardık
 İsyanımda feryadımda ummanlarda kaldı sevda

Aşık olan bu dünyada mecnunlardan beter imiş
 Diyarlardan diyarlara bir kuş gibi öter imiş
 Garip kalan ocakları barut ile tüter imiş
 Sonu gelmez dertlerini alan varsa satar imiş
 Ol virane gönüllere umutları atar imiş
 Kendi gibi sanıp kulu hicranlara batar imiş
 Kimse tutmaz ellerinden ulu orta yatar imiş
 Çektiği nice hazinler kalan ömre yeter imiş
 Döşe karılan sabırlar ölümlerle biter imiş
 Şu gönlüme ettiğini en sonunda bildi sevda

Ben de birgün bu cihanda güleceğim sandım yarım
 Çaresiz ağına bilmem nasıl oldu kandım yarım
 Duraksız mutluluk için gece gündüz yandım yarım
 Serime çektim ismini loş ışıktaki söndüm yarım
 Yeşeren bağım yerine dertlerinde döndüm yarım
 Kervan kıran gibi aktın ayrılığa bindim yarım
 Merhem olmadın gönlüme yaralara kondum yarım
 Bir güneşim olmadın ki geceleri andım yarım
 Şu ömrümün son deminde topraklara indim yarım
 Hayatımı bedenimi acımadan böldü sevda

Baştan gitmez bu dertlerim dolandım gezdim dağları
 Gah umutla gah hasretle yan yana dizdim dağları
 Bu sevdanın ocağında aşk ile çözdüm dağları
 Soğumayan küllerimle savurdum düzdüm dağları
 Gizli gizli sırlarımla çevirdim kazdım dağları
 Ses vermez ki bu sesime gün oldu ezdim dağları
 Ete kemiğe bürünüp son güçle yazdım dağları
 Yatağımız kuru toprak taşlarla büzdüm dağları
 Feryatlarla figanlarla sessizce sezdim dağları
 Gel de bakın hazanıma esip geçen yeldi sevda

Gelip geçen kervan gibi ömür ahin çekti kader
 Hasretimin otağında Şu boynumu büktü kader
 GözyaŐlarını yetmez imiş kanlarımı döktü kader
 Onulmayan yüreğime acıları dikti kader
 Gece gündüz hayalimi düŐlerimi yıktı kader
 Böyle birden kŐme uzaklardan baktı kader
 Sitemlerin kollarında ciğeri söktü kader
 Ummadığımız bir anda karşımıza çıktı kader
 Tene aşk neşteri değdi hem ağladı aktı kader
 Bu dert bana reva mıydı neden bana geldi sevda

Ne tez görünüp de gitti hayal gibi geçti zaman
 Anlatılır gibi değil Şimdi derken gt zaman
 Şu alın yazımı sanki mhletiyile biti zaman
 Varam dedim tek sevdama bile bile katı zaman
 Yoruldum insan nehrinde avucumdan uçtu zaman
 Ecel Şerbetini sunup kana kana içti zaman
 Zalimlerin kucağında duraksızca açtı zaman
 Nesli tkenmiŐi değil bu ağları seti zaman
 Acıları ocağıma seve seve saçtı zaman
 Sonu görünmez yollara akıp akıp daldı sevda

Garibanın gözyaŐını sanmayın boşa yazarız
 lmsz olan aŐkları dağlara taŐa yazarız
 Gün gelir kalem tutmazsa o zaman dŐe yazarız
 Sabırla sıkıp yumruğ dökülen diŐe yazarız
 DerviŐlerin mekanını kanayan dŐe yazarız
 Baharımız olmaz bizim dört mevsim kıŐa yazarız
 Umudunu yitirmeyen bir damla coŐa yazarız
 Yetmez defter sancımıza günleri ŐaŐa yazarız
 İnsafa gelmeyenleri piŐmeyen aŐa yazarız
 Kesilecek lokma gibi bendimizi dildi sevda

Nameleri hatırımda aramızda yazı kaldı
Ömrümden ömür götürdü çoğu gitti azı kaldı
Sorun sevda çekenlere kim sevdadan razı kaldı
Neden bahtı karalıyım dillerimde sözü kaldı
Kaderim dert ortağı gam curası sazı kaldı
Yandım yandım küle döndüm ciğerimde közü kaldı
Gönül sarayım yıkıldı temelde enkazı kaldı
Geçen günler ele gelmez hayalimde mazi kaldı
Unutamam kokusunu bedenimde özü kaldı

OZAN İNCİ divanedir şöyle baktı güldü sevda⁵⁵

⁵⁵ Ozan İnci, *İnci Çiçeği*, KaraMavi Yayınları, İstanbul, 2010, s. 114-117.

Ozan Mizanî

(Taner Karataş, Çıldır, Yukarıcambaz köyü, 1965-)

Kara sevda serden gitmez ne olacak halim benim
 Bülbül gibi feryat ettim hazan vurdu gülüm benim
 Uçtu gitti gövel ördek ıssız kaldı gölüm benim
 Aktı gözden sicim gibi umman oldu selim benim
 Belki derde çare olur nerde yaren elim benim
 Güven duysa nazlı canan gelip tutsa elim benim
 Kara giymek adet oldu yok yeşilim alım benim
 Yardan başka kimim var ki tutunacak dalım benim
 Gece gündüz durmaz inler dert ortağı telim benim
 Rabbim yardım eyle bana dosta gitsin yolum benim
 Derman eyle bu derdime bağlı elim kolum benim
 İdrak etmem çok güçleşti nere sağım solum benim
 İçtim aşkın badesini yar elinden dolum benim
 Yalnız kaldım ara yerde kim kaldırır salım benim
 Anlarım petek vermez yok kovanım balım benim
 Yeter ki yar kabul etsin feda eylerim bu canı
 Candan başka neyim var ki yara kurban malım benim

Zalim yârin kapısında kulu oldum güldü felek
 Kimse çekmez dertlerini benim ile böldü felek
 Bir yar sevdim hoş görmedi onu benden aldı felek
 Yıllarımı zindan etti hep ömrümden çaldı felek
 Dünya yalan sonu ölüm sanki sana kaldı felek
 Kerem aslı için yandı Ferhat dağı deldi felek
 Kimi çirkine yar etti kimi ayrı saldı felek
 Yan yardan usandırdı sevgi saygı öldü felek

İnsaf eyle gör halimi bak gül benzim soldu felek
 Gözün aydın yardım oldum istediğin oldu felek
 Gitti o yar yâd ellere gözüm yaşı seldi felek
 Diyar diyar gezerim ben her yan bana yoldu felek
 Canan yoksa söndü ferim bana kanat koldu felek
 Çek elini bu sinemden benim vaktim doldu felek
 Sanki cihanda tek benim geldi beni buldu felek
 Gel benimle bahse girme kayıp eden sen olursun
 Biliyorum yar gelecek duru çıktı falım benim

Müptelayım al yanağa gel gidelim yola güzel
 Nazik karnış ellerini gel boynuma dola güzel
 Mevla'm nasip etsin sen tek yarattığı kula güzel
 Seni seven yiğit benim düşme sağa sola güzel
 Mine gerdan nazlı ceylan ey gözleri ela güzel
 Terkin ettim senin için uzak bana sıla güzel
 Uğruna çok cefa çektim sardın başa bela güzel
 Gel seninle sözleşelim aramızda kala güzel
 Sözden dönen soysuz olsun Allah canın ala güzel
 Seni sevdim diye beni rüsva etme ele güzel
 Haykır duysun avazım cümle âlem bile güzel
 Arzum yazdım yolluyorum sor haberim yele güzel
 Eğer beni üzer isen ömrün yan kala güzel
 Boyu servi dal gibisin yüzün benzer güle güzel
 Böyle derde tabip neyler belki çare ola güzel
 Yolun gözler bizim elde hep adım sayıklarım
 MİZANÎ hiç unutmadı yan söyler dilim benim⁵⁶

⁵⁶ Ozan Mizanî (Taner Karataş) *Deryadan Damlaya (Şenlikli Şiirler)* Renk Ofset ve Matbaa İstanbul, 2013, s 28-29.

Şah Zemaşer

(Osman Öztunç Tokat 1968-)

Pir doldurur münkir döker
 Mürşidim urbamı diker
 Münafık dönderir söker
 Boynuma urganı takar
 Kral şad olmaktan bıkar
 Tac ile tahtım yıkar
 İblis mazluma hor bakar
 Tennuresi günah kokar
 Şeyh Yesevi ocak yakar
 Asırlara ibret akar

Aksın erisin günahım
 Medet şahım padişahım

Kimi gonca güldü gitti
 Susuzluktan soldu gitti
 Öksüz yetim duldu gitti
 Kimi beter oldu gitti
 Rica minnet öldü gitti
 Adı Kerem küldü gitti
 Ferhat Şirin kuldu gitti
 Boz dağlan deldi gitti
 Ne aşıklar geldi gitti
 Yunus Hakk'ı buldu gitti

Yoktur başka güzergahım
 Medet şahım padişahım

Erenler dersini sürsem
Bir okusam bir de yorsam
Ehlullaha aşkı sorsam
El bağlasam divan dursam
Devrilsem bağrımı yarsam
Kan ağlasam gama karsam
Kahrım eğnimi sarsam
Nefsin kılıcını kırsam
Dostun bahçesine girsem
Nurdan seccademi sersem
ŞAH ZEMAŞER şems-i makim
Medet şahım padişahım⁵⁷

⁵⁷ Şah Osman Öztunç, *Âşıklık Geleneğinde Şiir ve Tür Şekilleri- Ze Mahşer*
İstanbul, 2011 s 56-57.

Sadık Miskinî

(Sait Küçük, Kağızman, 1964-)

Gel kıyma bana
Salma hicrana
Yazık bu cana
Durdum seyrana
Yar dedim sana
Ben bir divane
Şeme pervane
Sebep sultana
Girdim gülşana
Düştüm figana
Zara sevdiğim

Hara yaslandım
Kanla ıslandım
Dertle beslendim
Sana seslendim
Bazı hislendim
Bazı puslandım
Evvel aslandım
Hep makaslandım
Al heveslendim
Giydim süslendim
Kara sevdiğim

Ala gözlü yar
 Yok mu sende ar
 Çok hasretim var
 Sevda çeker ser
 Muradımı ver
 Benim gibi er
 Divane gezer
 Dermanın yok der
 Lokman hekimler
 Yaramı kimler
 Sara sevdiğim

Geldim bu deme
 Döndüm kereme
 Muhtacım eme
 Düş oldum gama
 Nefes var ama
 Takat arama
 Her azam yama
 Dert küme küme
 Gideyim kime
 Açtın sineme
 Yara sevdiğim

Aşk kaynar tende
 Tendeki canda
 Kadayım kanda
 Her gün bir yanda
 Aklım ziyanda
 Dilim amanda
 Gönlüm gümanda
 Başım dumanda
 Zevk sefa sende
 Yok mu kesende
 Çare sevdiğim

Umutlar verdin
Gönlüme girdin
Ne kemlik gördün
Vurdun ha vurdun
Dalımı kırdın
Ne yaram sardın
Ne halim sordun
El gibi durdun
Çarkım çevirdin
Yaktın kavurdun
Nara sevdiğim⁵⁸

⁵⁸ Sadık Miskinî, *Sevenlere Gönül Verdim*, Kum Yay., İstanbul, Bursa 2004, s. 154. / Salih Şahin, *Ozanlık Gelenekleri ve Dağulu Saz Şairleri*, Ürün Yayınları, Ankara, 2013, s. 495-496.

Şenlik (1)

Ardahan-Çıldır, Yakınsu/Şenlikköy, 1850-1913)

Ey âşih düşün sözünü seni müşkül hâl eylerem
 Gurudar nutk u nefesin elfâzını lal eylerem
 Bin tümenli gıymetini endirer bir pul eylerem
 Ceng gurar imtihan olar azim galmagal eylerem
 El içinde itkin salar meskenini çöl eylerem
 Kaftar küskü sinirlisen gıçlarını şil eylerem
 Ormanda meşe sansarı çingilde çakkal eylerem
 Geh atar sahraya düze kâh nârında kâl eylerem
 Geh deyer torbakeş deve geh galtaban fil eylerem
 Cismine vurram palanı endamını çul eylerem
 Gatar zümre gayfasına har hımara döl eylerem
 Ters peleng yapılı gıban ağzı bağlı mal eylerem
 Kâh diyer tırbakeş deve kâh galtaban fil eylerem
 Boynuna tahar yuları çarbadara gul eylerem
 Bend eder tavlahanada yem suyunu bol eylerim
 Enter maymun şebek zozo çarpananı zil eylerem
 Eri ölmüş avrat kimi döğdürerem dizlerini
 Bekâr goca garı kimi melul koyuf dul eylerem

Mademki dilin lal imiş ne için alıfsan sazı?
 Derununda derc eyleyip düşünüp deseydin sözü
 Özünü bilmez bed-asıl cismime salıfsan közü
 Üstadımı tan edenin hemeşe garadır yüzü
 Ham tay kimi çifte atıp dumana gatardın tozu
 Ala garga kor yapalak berrana keçel kerkezi
 Cibilliyetin fitnekâr neslin galleş kendin cazı

Mecliste zenne sayarlar sen teki na-necip kızı
 Açma hicap perdesini nikap altda sahla yüzü
 Olufsan cilveli gadın başına sarıfsan bezi
 Sufatın guzey tilkisini cesaretin arangazı
 Hozanlarda sıçan eşif tuzahda sürersen izi
 Ne çaparsan ne zağarsan ne gırığsan ne de tazı
 Baharda tüyün töküler onun çün sevmezsin yazı
 Sumar av almaz görmüşem senin kimi şah-marazı
 Gasaphanada çoh olar galbi hayin salahana
 Seni gatar o tayfaya nafakanı yal eylerem

İdraki nohsan kem-hayal elfâzın yetmez imlaya
 Fâni dünya ehtacından yohsul hizmet eder baya
 Beş yüz bin yıldız cem olsa baş endirer bir tek aya
 Sene süküt durmah yarar elfâzın vâkıftır zâya
 Mâh iken hacelet çeker şems iyi görende ziya
 Türlü töhmet pir-i peykan oh kimi mindirrem yaya
 Tohunsam cismini derler acep hâlın varır neye
 Beli gırır şahmar kimi indi sallam hâk-i pâya
 Zifaf olmuş kedi gibi bağırıp düşme vay yaya
 Tüylerin kirpi topuzu benzermiş gırkılmış taya
 Bed-hoyrat gurbağa denli sende yoh mu abır haya
 Gene ona tüh diyende atılıban düşer çaya
 Viranda nâ-pak bayguş mağallahta yersiz gaya
 Uçurram on gün gidersen çingillara daye daye
 Akreb olsan 'esma' ohur döndererem tosbağaya
 KUL ŞENLİK'in bu sözleri dokunsa dağı erider
 Zebun, keltenkele kimi süsününü gıl eylerem⁵⁹

⁵⁹ Ahmet Ceferoğlu, *Doğu İllerimiz Ağızlarından Toplamalar*, İstanbul, 1942, s. 79-81 / Hasan Kartarı, *Doğu Anadolu'da Âşık Edebiyatının Esasları*, Ankara, 1977, s. 37-41. / Ensar Aslan, *Çıldırli Âşık Şenlik-Hayatı Şiirleri ve Hikâyeleri (İnceleme-Metin-Sözlük)*, Ankara, 1975, s. 90-91.

Şenlik (2)

Hoşaretin piresinin pek acayip hikmeti var
 Hökmile girer yatağa tekalifsız ruhsatı var
 Ne durur ne dincelir ne uykusu gafleti var
 Ağ gövdeyi gülgez boyar türlü türlü ziyneti var
 Ahşamda ta şüphe gadar misafire hörmeti var
 Benzemez hiç bir mahlûka yetmiş iki milleti var
 Goşun ile gumandam leşkeri haşameti var
 Eşkîyası haramîsi can alıcı celladı var
 Mengenesi kerpeteni her bir türlü âleti var
 Zarbına tab olmalı olmaz yüz min cebri mihneti var
 Şahmardan nasihat alıf ahrep gibi haşyeti var
 Sükût dursan ölü sanar teprenene hiddeti var

Bizim köyün piresine şükür edif dedim rahmet
 Hoşaretin piresinde yoh imiş insaf merhamet
 Yıhıp gönünü soymamış insandan gelmer feragat
 Bir daga çengine tüşen beş yüz sene ohur lanet
 Kemend atsan ele gelmez her tarafa uynadır at
 Çırpı tutar lağım atar öğrenif her bir zanaat
 Şahlan tahtdan oynadır hengame tüşüf memleket
 İnsanın var azasına girmemiş etmer ganaat
 Azgın araptan ezazil maymundan azma bed sufat
 Karınca gibi gaynaşır bir tanesi bilir min fent
 Silsilesi hem engâmı gavim gablesi bile
 Yığıp çoluh çocuğunu yedi yüz min külfeti var.

ŞENLİK der bu gahpe pire meni saldı Nuh tufana
 İsterem bir erze yazam göndereni âdil divâna
 Bilmem kime Őekva edem baş eğmez sultana hana
 İngiliz goşunu kimi geler Purusya'dan yana
 Aslanlar Şerrinden gaçar sataşar her bir hayvana
 Fillere mancılık verir dönderir oyan bu yana
 Sığırıcık sürüsü kimi ürküp daraşır yorgana
 Gâh olur girer gulağa çalar davul mehterhana
 Çekif gefle gatannı benzemez hiç bir kervana
 Süngü tüfenk temranı var müjgan mı vurur cana?
 Kuzgunun adı bed nâmdı sağ yiyer insan etini
 Mazannısı muturubu hokgabazı Őirreti var⁶⁰

⁶⁰ Ali Berat Alptekin-Nizamettin Coşkun, *Çıldırılı Âşık Şenlik Divanı - Hayatı, Şiirleri, Atışmaları ve Hikâyeleri*, Ankara, 2006, s. 285-286.

Şenlik (3)

Bir güzele müptelayım hıfzı pünhan sır kimidir
 Döşü enli beden nazih ağ sinesi kar kimidir
 Memeler felfili fincan lebler büste nar kimidir
 Dudahlar nergiz yaprağı dişler inci dür kimidir
 Ağ yüzünde dane ballar yağutu ahmer kimidir
 Çeşmi çamçırak şulesi şevki münevver kimidir
 Gaşları galeni nakısı ay kabağı nur kimidir
 Siyah perçem ser çığa tel zülüfler şahmar kimidir
 Süsen sümbül mor menevşe aynı bezaslan kimidir
 Acılıf gonca gülleri faslı nevbahar kimidir

Gör ne güzel çirn lâlizer ziyetü zevkinden âlâ
 Aşğı güzar sıtğı nazar müntazirem mah cemala
 Serhoş gezer cilve düzer dal gerdanda siyah tele
 Cebhi büsar necip hisar ser gamzeli gülgez vala
 Hulûs pazar yoldan azar getirir başıma bela
 Katlime ferman yazar tüşüftü fitneye fele
 Evgâh pusar avcı sezer heflek maral düşer çöle
 Guruf pazar fiyat keser cismi verif payımala
 Alma yanah billur buhah hüsnünde acılıf lala
 Gamzesi gazzap celladı kaşlar fitnekâr kimidir

Serî halvet gıl işaret ver malumat o güzele
Cüzi irad hüsnü sadat dile murat o güzele
Olsam seyyad çeksem minnet ömrü müddet o güzele
Destin uzat damanın tut piyandaz get o güzele
Bir muhabbet eyle minnet gıl teklifat o güzele
Devri âfet yeksan ol fet can telefet o güzele
Cihan heyet misli gayet olmaz nisbet o güzele
Gul Şenlik dadı zar kıl öt eyle feryat o güzele
Belki gurtara efkardan âşıkî biçaresini
Bilir ki sevdanın zulmü cengi Mansur dar kimidir⁶¹

⁶¹ Ali Berat Alptekin-Nizamettin Coşkun, a. g. e., s. 287-288.

Şabende

(Türkmenistan, 1720-1800)

Perilerin soltanı gelsene han Gözelim
 Aldın sabrı-kararım aram-ı can Gözelim
 Toti kibi suhanver şirin zıban Gözelim
 Kirpiklerin hancardır gaşı keman Gözelim
 Leblerin şehd ü şeker pisse dahan Gözelim
 Goynun içinde bitmiş bağı-bossan Gözelim
 Işkında divanayam deli hayran Gözelim
 Açılıpsan gunça gül ter gülüstan Gözelim
 Hicrinde çıktı canım nurbat aman Gözelim
 Hasratından bolupdır bagrımız gan Gözelim
 Sallanışın yakıpdur belli messan Gözelim
 Sensiz mana gerekmez yagdı cahan Gözelim

.....

Sadagan bolayın cenan zulmun biler men rahat
 Her niçe cövr eylesen bolsun canınga apat
 Övrülem göz gaşından pehne kaddı ne kamat
 Yesir-i zarın oldum galmadı sabrı-takat
 Gözlerin cellât meger gaşın canınga apat

Şirin canım daşında pervaz olsun amanat
 Bir öpsem al yanaktan tapsam şehd-i nezaket
 Odun çıkmaz içimden gopsa ruz-ı kıyamat
 ŞABENDE diyr gövherim goynun dürr-i sagadat
 Alsa şirin lebinden dertli canım halavat
 Altım kümüş kumaçım sahipkıran Gözelim*

**Perilerin sultanı gelsene hanım Gözelim
 Aldın sabrımı kararımı canımın rahatı Gözelim
 Papağan gibi konuşkan şirin dilli Gözelim
 Kirpiklerin hançerdir kasın keman Gözelim
 Dudağın bal ve seker fıstık ağızlı Gözelim
 Koynunun içinde yetişmiş bağ bostan Gözelim
 Askından deli divaneyim hayranım Gözelim
 Açılmışsın gonca gül taze gülistan Gözelim
 Senden ayıryken çıktı canım imdat aman Gözelim
 Hasretinden olmuştur bağrımız kan Gözelim
 Sallanışın yakmıştır olmuştun mestan Gözelim
 Sensiz bana gerekmez parlak cihan Gözelim*

*Kurban olayım canan zulmünü bilirim ben rahat
 Her ne kadar eziyet eylesen olsun canıma afet
 Kurban olayım gözüne kasına yazık ne boy kaldı ne bos
 Sana muhtaçlıkta esir oldum kalmadı sabr ve takat
 Gözlerin cellatmış meğer kasın canıma afet
 Şirin canım emniyetle etrafında uçuşsun
 Bir öpsem al yanaktan bulsam nezaket balı
 Ateşin çıkmaz içimden gelse kıyamet günü
 ŞABENDE der cevherim koynun saadet incisi
 Alsa şirin dudağından dertli canım lezzet
 Altın gümüş kumaçım hükümdarım Gözelim
 TDTEA-Türkmenistan Türk Edebiyatı, C. 10, Ankara, 1998, s. 382-383.*

Vahdetî

(Bosna, Öl. 1508)

Baş çeküp burc-ü felekten yine ruz-i ezeli
 Doğdu hurşid-i kemal-i ezeli lemyezeli
 Menzil edindi meğer hane-i burc-ı hameli
 Şem-i bahtın uyarup eyledi ruşen zuhali
 Gün gibi şule salup âleme ilm ü ameli
 Alemi altına aldı kamu mır-u zileli
 Bir güneş doğsa bulunmaz anın asla bedeli
 Bir nazarda edip asude nice kur-u şebi
 Döşeyüp han-ı velâyetle kerameti eli
 Hak çerağın uyarup eyledi izhar celi
 Mazhar-ı nur-i Nebi mahzen-i esrarı
 Ali Pir-i erkân-ı tarikat Hacı Bektaş Veli

Nokta-yı nûn-i nüsha-yi Kur'an oldur
 Ehl-i inkâr olanın küfrüne iman oldur
 Şeh-i zulmette güneş tek meh-i taban oldur
 Rûz-i mahşerde dilâ mihr-i dergâhşan oldur
 Hasta dil canına can derdine derman oldur
 Fukara askerine server-i sultan oldur
 Hücçet-i katile ay bürhan oldur
 Fail-i kavli makalat-ı az izan oldur
 Ser-i piran-i acem şah-ı Horasan oldur
 Mazhar-ı nur-i Nebi mahzen-i esrarı
 Ali Pir-i erkân-ı tarikat Hacı Bektaş Veli

Çar-darp ile anındır elif-ü tiğ-ıl tıraş
 Ser-ü riş ile burud oldu dilâ hem dahi kaş
 Kutlu baştır ki çeke sikkelerini aşk ile faş
 Ana kurban olanın yoluna bin can ile baş
 Günü yüzüm nice görür şâşâlardan tuffaş
 Nur-ı Hakk'ı görebilmez nitekim akl-ı maaş
 Münkirin kalbine yazılmadı mühr-ü Bektaş
 Sikke-i şâhiye lâyık m'olur her kara taş
 Münkir olma gözün aç eyleme gaflet kardaş
 Faş küyûm ki беру gafil-ü gümrah-ı mebaş
 Mazhar-ı nur-i Nebi mahzen-i esrarı
 Ali Pir-i erkân-ı tarikat Hacı Bektaş Veli

Evliyanın birisi bir gün olup şire süvar
 Yılanı kamçı edüp azm-ı didar
 Lâzım oldu ki ana karşı çıka pes hünkâr
 Bindi bir taş kayaya ol şeh-i âli mikdar
 Emr edüp yürü dedi yürüdü ol dem duvar
 Dedi canlıyı yürütmek iken azdır ey yâr
 Hüner oldur yürüye cansız iken bu kühsar
 Kâfir-i mutlak olur her kim iderse inkâr
 Bunun emsali velâyet nice kaldı izhar
 Binde birin demeğe zerrece yoktur miktar
 Mazhar-ı nur-i Nebi mahzen-i esrarı
 Ali Pir-i erkân-ı tarikat Hacı Bektaş Veli

Zübeyde-i nesl-i Muhammedi güher-i şîr-i Huda
 Haşan Hüseyin sırrını kıldı peyda
 Abid-ü Bâkır-ı Sadık'tan olup rehnüma
 Ceddi çün Kâzım idi ibn-i Ali Musa-yı Rıza
 Şeh Tâki ile Naki Askeridir ruz-u vega
 Mehdi-i nutk-ı beyan Fazl-ı Hûda nur-ı Huda
 Ehl-i beyt-in çirağın uyarup etti ihya
 Şem-i haktır ki verir haşşedeğın nur-i ziya

Nur-i çeşmi budala pertev-i mıhr-i âlâ
 Kayser-i Rûm anın oldu eşîğinde geda
 Mazhar-ı nur-i Nebi mahzen-i esrarı
 Ali Pir-i erkân-ı tarikat Hacı Bektaş Veli

Yüz bin ihlâs ile on iki imamın kuluyuz
 Vech-i hatemde olan nutk u kelamın kuluyuz
 Âdeme secde eden rûkn-ü kıyamın kuluyuz
 Ehl-i beyt ile olan sır-n selâmın kuluyuz
 Tac-ı Bektaş çeküp sanma avamın kuluyuz
 Fukara içre denen kavlı-ü beyanın kuluyuz
 Rum sadıkları abdal makamın kuluyuz
 Şey'enlillillah mevali-yi izamın kuluyuz
 Kemterin kemteriyiz yani gulamın kuluyuz
 Hasretiz dergehine şah-ı en amın kuluyuz
 Mazhar-ı nur-i Nebi mahzen-i esrarı
 Ali Pir-i erkân-ı tarikat Hacı Bektaş Veli

Aşıkane nefesin VAHDETÎ meydana ilet
 Aşk meydanını gözle Şeh-i Merdan'a ilet
 Yüzünü yere sürüp canib-i divane ilet
 Bade-i aşk ile lâyekil ü mestane ilet
 Yâni sultan Balımın nakti olan cana ilet
 Fukara haline serasker-ü sultan ilet
 İsmi sersem Ali'dir mürşidi erkâna ilet
 Dergeh-i şah-ı felek kadr-i melek şana ilet
 Kuş dilin fehmedici zat-ı Süleyman'a ilet
 Nice mürşid nazarı ekmel-i insana ilet
 Mazhar-ı nur-i Nebi mahzen-i esrarı
 Ali Pir-i erkân-ı tarikat Hacı Bektaş Veli⁶²

⁶² Kemal Samancıgil, *Alevi Şairleri Antolojisi*, Emniyet Kütüphanesi, İstanbul, 1946, s. 244-246.

Yavuz Bülent Bakiler

(Sivas, 1936-)

Sözde senden kaçıyorum doludizgin atlarla
 Bazen sessiz sedasız ipekten kanatlarla
 Ama sen hep hin yıllık bilenmiş inatlarla
 Karşıma çıkıyorsun en serin imbatlarla
 Adını yazıyorsun bulduğun fırsatlarla
 Yüreğimin başına noktalarla hatlarla
 Baş başa kalıyorum sonunda heyhatlarla
 Sözde senden kaçıyorum doludizgin atlarla

Ne olur bir gün beni kapıda olsun dinle
 Öldür bendeki beni sonra dirilt kendinle
 Çarpsan karasevdayı en azından yüz binle
 Nasıl bağlandığımı anlarsın kemendinle
 Kaç defa çıkıp gittim buralardan yeminle
 Ama her defasında geri döndüm seninle
 Hangi düğüm çözülür nazla sitemle kinle
 Ne olur birgün beni kapıda olsun dinle

Şaşırdım kaldım işte bilmem ki n'emsin
 Uzan kız kardeşimsin bazen annemsin
 Sultanımsın susunca konuşunca kölemsin
 Eksilmeyen çilemsin
 Orada ufuk çizgim burda yanım yöremsin
 Beni ruh gibi saran sonsuzluk dairemsin
 Çaresizim çaremsin
 Şaşırdım kaldım işte bilmem ki n'emsin⁶³

⁶³ Yavuz Bülent Bakiler, *Harman*, Size Dergisi Yay., İstanbul, 2009, s.

Tuncay Zavotçu

(Göle-Boğatepe köyü, 1953-)

Ondan gelir türlü bela aman uzak dur cahilden
 Salar seni müşkül hala ceza çeker ser cahilden
 Hurafeler kalkanıdır tefrikayı sor cahilden
 Kültür sanat darbe alır akli fikri dar cahilden
 Al yer etsen çalıp çırpar görürsün zarar cahilden
 Sıkışınca medet umma dar günde nankör cahilden
 Elaleme ifşa eder saklamazsan sır cahilden
 Eyliğine konuşsan da duyarsın azar cahilden
 Çamur atıp leke sürer tez bulaşır şer cahilden
 Utanma kızarma bilmez kenar kaçır ar cahilden
 Tanıyanlar yaka silker çenesi dırdır cahilden
 Hayatını zindan eyler eğer sevsen yar cahilden
 Doğduğuna pişman eder canın yanar kör cahilden
 Ariflerden seç dostunu hayır gelmez zır cahilden
 Mevlâ'm düşmanımı bile cahile ürcah eyleme
 Geçirdi mi cırnağını kurtulması zor cahilden

Asla hata kabul etmez hemen bir bahane bulur
 Katır kadar inatçıdır köpük gibi üstte kalır
 İşi gücü muhalefet ne söylesen karşı gelir
 Doğrulukta bezi yoktur şeytanlığı iyi bilir
 Sahtekârlar yarış etse en büyük ödülü alır
 Musibetten ibret almaz ne utanır ne sıkılır
 Nerde bir çıkar sezerse hemen oraya sokulur
 İkiyüzlü riyakardır bir bardak çaya satılır
 Biriyle gizli konuşsan destursuz lafa katılır

Gıybet dırdır ortamında hep el üstünde tutulur
 Babası olsa affetmez hemen gıyabına dalır
 Muhabbetli bir meclise girince huzursuz olur
 Ehli dile fırsat vermez sözünü ağzından alır
 Birlik görsen ifak sokar anında ikiye bölür
 Ortalığı karıştırır barışı bozup zedeler
 Huzur bulur uzaklaşan niyeti munzur cahilden

Cahilin verdiği zarar saymakla gelmez hesaba
 Hayatı laklakla geçer davranışı hepten kaba
 Felsefesi yalan dolan helalinden etmez çaba
 Müfte mezar bulsa girer avantayı atar cebe
 Sabah akşam günah işler geceleri eder tövbe
 Ayeti tersinden okur tepeden bakar edibe
 Eleştirsen tahrik olur sinirlenip biner küpe
 Sıkışınca kafa tutar saygı duymaz ar edebe
 Kinayeli laf konuşur insanı salar gazaba
 Dış görünüşe aldanır hayli önem verir tipe
 Elin hesabım yapar bir iş bırakmaz kâtibe
 Konuşunca fırsat vermez taş çıkarttırır hatibe
 Atınca desteksiz atar malzemesi uymaz çapa
 Varlığı zarar asaba töreye dine mezhebe
 ZAVOTÇU'nun bu tespiti dinleyene tedbir ola
 Ayır yolu kes selamı yakarı kurtar cahilden⁶⁴

⁶⁴ Tuncay Zavotçu, *Yoklukta Pazar Eyledim*, Birikim Yay., İstanbul, 2009, s. 22-23.

Mustafa Kurbanoğlu

(Mustafa Ayaz, Kars-Arpaçay, 1964-)

Mahir ellerin yaşayan sanatıdır bu kale
 Ecdadımızın bizlere emanetidir bu kale
 Kars'ın şanlı tarihinin izahatıdır bu kale
 Direnişe karşı halkın metanetidir bu kale
 Rus'a çatan bir ulusun cesaretidir bu kale
 Her savaşta bir zaferin işaretidir bu kale
 Kars' a ilk gelen kimsenin ziyaretidir bu kale
 Özgürlük sevdalılarının hürriyetidir bu kale

Bu kalenin taşlarında ok ve topun yarası var
 Görünüşü heybetlidir enginliğin sırası var
 Karsaklardan Selçukluya büyük ata mirası var
 Baş eğmemiş hiçbir güce Cenubi Garp Şurası var
 Ta geçmişten bugüne dek halkın Hakka ihlası var
 Kubbelerinde çınlayan koç yiğidin narası var
 Onun can evinde yatan ermiş Celal Babası var
 Hem kahraman hem hürmetkar ulviyetlidir bu kale

Kars Kalesi derler ona gecesi gündüzü ayrı
 Çıksan nöbet kulesine şehre bakan gözü ayrı
 Kaleden Kars'a bakanın yüreğinde hazı ayrı
 Celal Baba türbesinden yükselen niyazı ayrı
 Hele ki hasret kalanların gönlündeki sızı ayrı
 Kültür sanatla beslenmiş âşıkların sazı ayrı
 KURBANOĞLU bu kalenin hem kışı hem yazı ayrı
 Karsımıza çok yakışır tek ziynetidir bu kale⁶⁵

⁶⁵ Gökşen, Cengiz, *Âşık Mustafa Kurbanoğlu*, Akademisyen Kitabevi, Ankara, 2019, s. 282.

CEMAL DİVANÎ - KURBANOĞLU -YAKUTÎ DEYİŞMESİ

Divanî	Beton şehirler Ruhsuz şiirler Nice şairler Susuz nehirler Bunca zehirler Beni zehirler
Kurbanoglu	Bitmez kahırlar Gitmez tehirlere Sahte sihirler Bitmiş şuurlar Silik mühürler Beni zehirler
Yakutî	Ne der zahirler Gitti ahirler Zühre Tahirler Verdi mehirler Sahte mahirler Beni zehirler ⁶⁶

⁶⁶ Gökşen, Cengiz, a. g. e., s. 323.

KAYNAKÇA

- Ali Rıza Öge Mecmuası*, Taksim Atatürk Kitaplığı, BEL_Yz_00131.
- Alptekin, Ali Berat -Nizamettin Coşkun, *Çıldırli Âşık Şenlik Divanı - Hayatı, Şiirleri, Atışmaları ve Hikâyeleri*, Ankara, 2006.
- Altınay, Mustafa, *Bal Pınarından*, Sivas, 2012.
- Altun, Işıl -Yasemin Gürsu, *Âşık Mevlüt İhsanî, Gizli Defterim, Yaşamı-Edebî Kişiliği-Yayınlanmamış Şiirleri*, [İstanbul], Tarihsiz.
- Aslan, Ensar, *Çıldırli Âşık Şenlik-Hayatı Şiirleri ve Hikâyeleri (İnceleme-Metin-Sözlük)*, Ank., 1975.
- Aslan, Ensar, *Doğu Anadolu Saz Şairleri*, Atatürk Üniversitesi Yay., Erzurum, 1978.
- Bahadır, Sedat, *Âşık Kevserî (Metin-İnceleme-Tasnif Çalışması)*, Pamiray Yayınları, İstanbul, 2015.
- Bakiler, Yavuz Bülent, *Harman*, Size Dergisi Yay., İstanbul, 2009.
- Baş, Şeyhhalil, *Âşık Hüseyin Sümmânîoğlu Üzerine Bir Monografi*, Sivas, 2018. (Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Ceferoğlu, Ahmet, *Doğu İllerimiz Ağızlarından Toplamalar*, İstanbul, 1942.
- Cengiz, Halil Erdoğan, *Divan Şiirinde Musammatlar, Türk Dili-Türk Şiiri Özel Sayısı II*, S. 415-416-417, 7-8-9, 1986.
- Çiftlikçi, Ramazan, "Türk Saz Şiirinde bir Tür: Sicilleme (Şeki)", *Folklor/Edebiyat*, S. 1, Ank., 1994.
- Çiftlikçi, Ramazan, *Arapgirli Halk Şairi Fehmi Gür Hayatı-Sanatı-Şiirlerinden Seçmeler*, Malatya, 1997.
- Demir, Murat, *Sevda Çiçeği Âşık Sefil Kadimî Hayatı-Sanatı-Şiirleri*, Vilayet Yayınları, Sivas, 2015.

- Devellioğlu, Ferit, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*, Ank., 1970.
- Doğan Kaya Arşivi, Cönk No: 20 / 10-11.
- Dulkadır, Hilmi, *Kars Günlüğü Tarih-Folklor-Halk Edebiyatı Araştırmaları*, Mersin, 1997.
- Ekici, Metin-Pınar Fedakâr-Sıdkı Bahadır Tutu-Mustafa Gültekin-İzzet Kocadağ, *İzmir’de Yaşayan Âşıklar Antolojisi*, İzmir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, İzmir, 2014.
- Gökşen, Cengiz, *Âşık Mustafa Kurbanoğlu*, Akademisyen Kitabevi, Ankara, 2019.
- Hacıyeva Marife-Celal Tarakçı-Şahin Köktürk, *Azerbaycan Edebiyat Terimleri Sözlüğü*, Samsun, 1995.
- Kafkasyalı, Ali, *Mikâyıl Azafı Hayatı Sanatı Eserleri*, Erzurum, 1996.
- Kartarı, Hasan, *Doğu Anadolu’da Âşık Edebiyatının Esasları*, Ankara.
- Kaya, Doğan, *Sivas’ta Âşıklık Geleneği*, Sivas, 1998.
- Kâzım Baba Divanı*, İstanbul Maarif Kitaphanesi ve Matbaası, İstanbul, 1960
- Kırzioğlu, M. Fahrettin, “Halk Edebiyatı Deyimlerimiz”, *Türk Dili*, S. 128, 5. 1962.
- Küçük, Sait, *Kağızmanlı Hıfzı*, Ürün Yay., Ankara, 2007.
- Onk, Nizamettin -İslâm Eleskerzade, *Göğçeli Âşık Elesker*, Ank., 1987.
- Ozan İnci, *İnci Çiçeği*, KaraMavi Yayınları, İstanbul, 2010.
- Ozan Mizanî (Taner Karataş) *Deryadan Damlaya (Şenlikli Şiirler)* Renk Ofset ve Matbaa İstanbul, 2013 s 28-29.
- Özder, Mustafa Adil, *Huzurî Divanı* (Haz. Muammer Demirel), Yusufeli Belediyesi Yay., Samsun, 2015, s. 506.
- Özel, Songül, *Süveyda-Hece Hece*, Esform Ofset, Sivas, 2016, s. 63-64.

- Özsoy, Bekir Sami-Halil İbrahim Ataman, *Posoflu Âşık Sâbit Müdamî*, Kayseri, 1993.
- Özsoy, Bekir Sami-Halil İbrahim Ataman, *Posoflu Âşık Sâbit Müdamî*, Kayseri, 1993.
- Öztunç, Osman, *Âşıklık Geleneğinde Şiir ve Tür Şekilleri- Ze Mahşer* İstanbul, 2011 s 56-57.
- Paşayev, Kazanfer- Maral Azaflı *Mikail Azaflı-Koca Azaflıyam*, Bakı 2008.
- Sadık Miskinî, *Sevenlere Gönül Verdim*, Kum Yay., İstanbul, Bursa 2004. / Salih Şahin, *Ozanlık Gelenekleri ve Doğulu Saz Şairleri*, Ürün Yayınları, Ankara, 2013.
- Samancıgil, Kemal, *Alevi Şairleri Antolojisi*, Emniyet Kütüphanesi, İstanbul, 1946, s. 244-246.
- Sivas Ziyabey Kütüphanesi, Cönk No: 6721.
- Tanrıkulu, Nazım İrfan, *Âşıklar Divanı*, İstanbul, 1998.
- TDTEA-Türkmenistan Türk Edebiyatı, C. 10, Ankara, 1998, s. 382-383.
- Temel, Vural-H. Alioğlu Yakuti, *Âşık Cemal Divanî-Gönlümün Gözyaşları*, Oltu Havzası Kültür Serisi, Ankara, 2015.
- Turan, Metin *Can İçindedir Canan, -Kağızmanlı Cemal Hoca*, Ankara, 1992.
- Turan, Mustafa, *Kağızman ve Âşık Hıfzı*, İstanbul, 1988.
- Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, "Şeki" Md., C. 8, İstanbul, 1998.
- Zavotçu, Tuncay, *Yoklukta Pazar Eyledim*, Birikim Yay., İstanbul, 2009.